

Kurzemes plānošanas reģiona Ilgtspējīgas attīstības stratēģija
2015.-2030.gadam

Apstiprināta ar Kurzemes plānošanas reģiona Attīstības padomes 15.07.2015. lēmumu Nr. 1.

SATURS

IEVADS	3
1 STRATĒĢISKĀ DAĻA	4
1.1. KURZEMES REĢIONA EKONOMIKAS PROFILS.....	4
1.2. KURZEMES REĢIONA ATTĪSTĪBAS VĪZIJA.....	9
1.3. STRATĒĢISKIE ATTĪSTĪBAS MĒRĶI.....	10
1.4. ILGTERMIŅA PRIORITĀTES.....	12
2 TĒLPISKĀS ATTĪSTĪBAS PERSPEKTĪVA	15
2.1. VIETU ATTĪSTĪBA – PAMATNOSTĀDNES.....	16
2.2. APDZĪVOJUMA TELPA UN ATTĪSTĪBAS CENTRI.....	16
2.3. VIETU SASNIEDZAMĪBA UN INFRASTRUKTŪRA.....	22
2.4. DABAS UN KULTŪRVIDES TELPA.....	29
2.5. KOPĪGO INTEREŠU TERITORIJAS.....	36
3 STRATĒĢIJAS ĪSTENOŠANA, UZRAUDZĪBA UN PĀRSKATĪŠANA	38
4 STRATĒĢIJAS IZSTRĀDE	39

Ievads

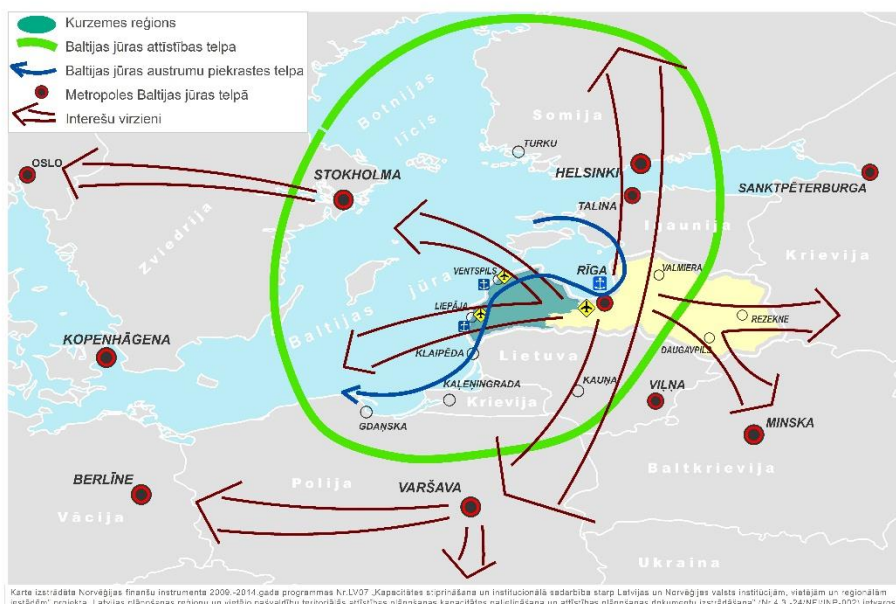
- (1) Straujās globālās izmaiņas prasa atbilstošus risinājumus, kas vairs nav tikai pielāgošanās un reaģēšana uz situācijas izmaiņām. Īstermiņa skatījumi jāsaista ar ilgtermiņa plānošanas mērķiem, kas sakņojas mūsu patreizējā izpratnē par nākošo paaudžu nepieciešamībām. Esošās attīstības nepilnības un kļūdas bieži saistāmas ar neskaidriem nākotnes mērķiem.
- (2) No iepriekšējā Kurzemes ilgtermiņa plānošanas dokumenta – Kurzemes reģiona teritorijas plānojuma izstrādes procesa ir pagājuši gandrīz 10 gadi, kas neveido pilnu iepriekšējo dokumentu plānošanas ciklu. Jauna dokumenta izstrādi noteikušas izmaiņas plānošanas normatīvajā regulējumā, kas nosaka jaunu plānošanas dokumentu izstrādi, atšķirīgu reģiona lomu plānošanas procesā. Papildus tam, izmaiņas nacionālajā un starptautiskajā ekonomikā un politikā prasa jaunu skatījumu uz attīstības procesiem.
- (3) Kurzemes ilgtspējīgas attīstības stratēģijas Kurzeme – 2030 mērķis ir iezīmēt reģiona nozīmīgākos attīstības virzienus – ilgtermiņā, aktualizējot sasniegto un veicinot turpmāk nepieciešamās izmaiņas. Stratēģija turpina iepriekšējā plānošanas perioda dokumentos noteiktos virzienus veidot attīstības plānošanas pārmantojamību, respektējot Eiropas Savienības un Latvijas nacionālo attīstības politiku.
- (4) Ilgtspējas koncepts ietver sociālos, ekonomiskos, vides aspektus un pārvaldības nozīmi, veidojot pamatu pozitīvām indivīda un sabiedrības labklājības attīstības izmaiņām ilgtermiņā.
- (5) Veseli, izglītoti, uzņēmīgi, labi sasniedzami cilvēki ir gan nākotnes vērtības, gan attīstību noteicošas komponentes. Stratēģijā akcentēta sabiedrības un vietas nozīme attīstības procesos. Indivīda un sabiedrības atbildība, iniciatīva, uzņēmība, inovācijas, radošums, balstīts zināšanās ir daži, bet nozīmīgi stratēģijas atslēgvārdi. Bieži ir jārikojas nekavējoties, tādēļ Stratēģija ir saistīta ar tuvākām nepieciešamām rīcībām, kas iezīmē virzienus reģiona attīstības programmai Kurzeme – 2020.
- (6) Plānošanas process ir publisks, nodrošinot informēšanu, konsultācijas, darba sanāksmes, iesaistes pasākumus, kuru laikā tiek veidots dialogs ar sabiedrību un valsts pārvaldes institūcijām. Stratēģija nesniedz gatavu risinājumu katrā situācijā, tādēļ dokumenta īstenošana paredz turpmāku komunikāciju, risinājumu meklēšanu, veidojot atklātu, nepārtrauktu procesu.
- (7) Stratēģija ir reģiona vienošanās par mērķiem, rīcībām un prioritātēm, tā veido vadlīnijas pašvaldību attīstības plānošanai ilgtermiņā. Kā Kurzemes plānošanas reģiona administrācijas rīks, Stratēģija veido pamatvirzienus plānošanas koordinācijai reģionā, kas nosaka tās veiksmīgu īstenošanu.
- (8) Stratēģija sastāv no Stratēģiskās daļas, kas akcentē attīstības priekšnosacījumus, ietekmējošos apstākļus, definē risinājumu pieejas un priekšlikumus; Telpiskās attīstības perspektīvas, kas akcentē apdzīvojuma attīstības, sasniedzamības un lauku telpu attīstības īpatnības, plānošanas vadlīnijas; Stratēģijas īstenošanas un uzraudzības, kas fokusējas uz sadarbību starp dažādām sabiedrības institūcijām.
- (9) Kurzeme – 2030 ir atvērts dokuments, kas veido pamatu turpmāko rīcību un projektu plānošanai.

1 STRATĒĢISKĀ DAĻA

1.1. Kurzemes reģiona ekonomikas profils

Pamatinformācija

- Platība 16 054 km² /25% no Latvijas platības /CSP¹/.
- Iedzīvotāji 280,4 tūkst. /13% no Latvijas iedzīvotājiem /PMLP²/.
- Lielākās pilsētas - Liepāja 78 787, Ventspils 40 273 (2015) /PMLP/.
- Bezdarba līmenis 11,5% (2015) /NVA³/.
- Vidējā alga pēc nodokļu nomaksas 479 EUR (2014)/CSP/.
- Iekšzemes kopprodukts uz iedz. 8 586 EUR (2012)/CSP/.
- Kopējā pievienotā vērtība 1 981 797 tūkst. EUR (2012) /10,3% no Latvijas//CSP/.

1. attēls Kurzemes novietojums Baltijas jūras reģionā

Teritorija un apdzīvojums

- (10) Kurzemes reģiona ģeopolitiskais novietojums valsts rietumos, Baltijas jūras piekrastē ir īpašs, kā Baltijas jūras reģiona robežtelpa un Latvijas kontekstā - kā atklātās jūras reģions, kas vēsturiski lielā mērā ietekmējis sauszemes attīstības procesus (1. att.). Tranzīts, saimnieciski integrēta ostu attīstība, atpūtas un tūrisma industrija lielā mērā saistās ar jūras klātbūtni.

¹ CSP- Centrālā statistikas pārvalde.

² PMLP – Pilonības un migrācijas lietu pārvalde (Iedzīvotāju reģistra dati).

³ NVA – Nodarbinātības valsts aģentūra

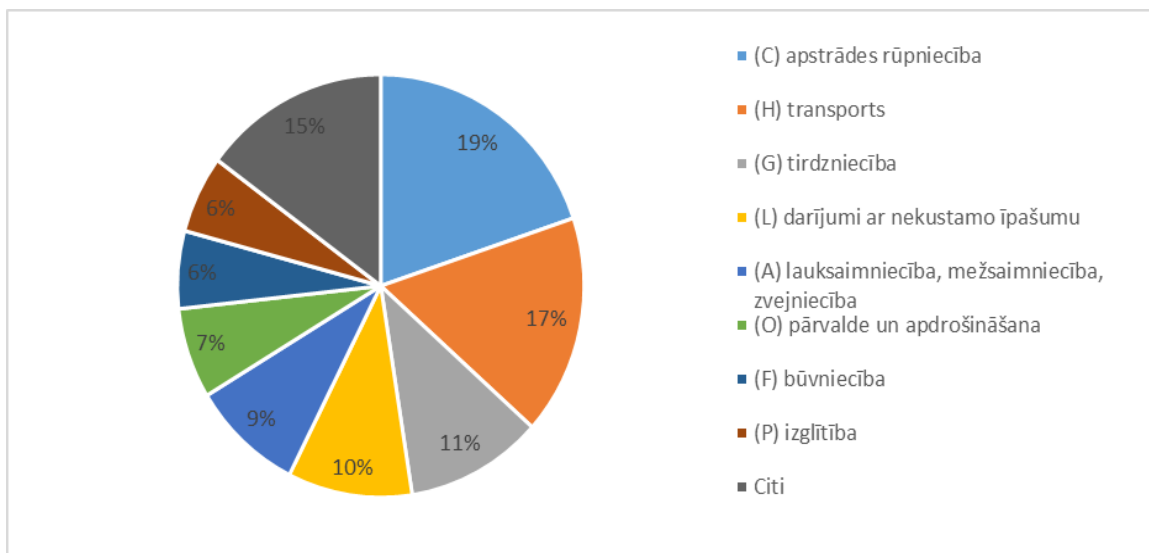
- (11) Radiāli izteiktā Rīgas centrīce ir būtisks attīstības faktors, kas, saistībā ar republikas pilsētām Liepāju un Ventspili, veido duālu komunikāciju un saikņu struktūru. Novietojums jūras krastā veido vairāk vienusējī – sauszemes orientētu attīstību, ierobežojot centru sauszemes ietekmes. Attīstoties jūras ekonomikai, veidosies daudzpusējas saites, kur piekrastes teritorijas un, jo īpaši, Liepāja un Ventspils iegūs jaunas priekšrocības.
- (12) Kurzemei raksturīgas izteikta lauku reģiona īpatnības (2. att.). Mežu – lauku struktūra veido noteicošo reģiona ekonomikas pamatu. Attīstības centri veidojas kā lauku produktu pārstrādes un ražošanas vietas. Īpaša nozīme ir reģionālajiem centriem – Kuldīgai, Saldum, Talsiem un Tukumam kā apdzīvojumu organizējošiem ekonomiskajiem un pakalpojumu centriem. Novadu centri – mazās pilsētas un lielākie ciemi, lauku ciemi, viensētas veido apdzīvojuma struktūru laukos. Sarūkoša iedzīvotāju skaita apstākļos nozīmīga ir infrastruktūras un vietu attīstības vajadzību pielāgošana, jaunu attīstības funkciju veidošana.
- (13) Reģionam ir liels neizmantots potenciāls starptautiskajā sadarbībā Baltijas jūras reģionā.

Vide

- (14) Dabisko ainavu fonu veido daudzveidīgā jūras piekraste, kas ietver ekoloģiski jutīgas teritorijas – kāpu mežus, erozijai pakļautos stāvkrastus, piekrastes purvājus un lagūnu ezerus; piekrastes un iekškontinentālos smiltāju līdzenumus, ko klāj skujkoku meži, augstienes ar auglīgākajām lauksaimniecībā izmantojamām augsnēm. Piekrastes daļā saglabājušies unikāli dabas kompleksi un starptautiski nozīmīgi aizsargājami biotopi. Ainavas ietekmē saimnieciskās un apdzīvojuma īpatnības.
- (15) Baltijas jūras un Rīgas līča teritorijas piekraste tiek uzlūkota kā vērtīgu jūras biotopu un saimnieciskās aktivitātes telpa. Piekrastes ekoloģiski jutīgo situāciju apdraud apbūves un tūrisma spiediena palielināšanās.
- (16) Nozīmīgs ir reģiona kultūras mantojums, kas veido vienotu ainavu telpu, kā resursu tūrisma attīstībai. Pilsētu un ciemu vēsturiskie centri, muižu kompleksi, militārais mantojums, ne vienmēr ir atraduši savu funkcionālo pielietojumu un aktīvi iesaistīti saimnieciskajā apritē. Dabas vides ekoloģisko stāvokli ietekmē arvien pieaugošā lauku saimniecību ietekme.

Ekonomika

- (17) Kurzemes ekonomikas struktūra pārsvarā balstās uz izejvielām un ģeogrāfiskā novietojuma priekšrocībām un pakalpojumiem ar zemu pievienotu vērtību. Ekonomikas struktūrā (pēc kopprodukta) reģions izceļas ar paaugstinātu apstrādes rūpniecības un transporta daļu, kas veido 1/3 no tā (2. att.).
- (18) Reģionā ir vietējo resursu izmantošanas potenciāls. Ievērojamie dabas resursi – māli, kvarca smiltis, smilts – grants, kaļķakmeņi, kūdra, sapropelis, kas pašlaik ir salīdzinoši maz izmantoti, tai pat laikā - lieli koksnes resursi tiek maz apstrādāti. Notiek naftas un retmetālu izpēte, kam var būt nozīmīgs potenciāls nākotnē. Reģionam piemīt liels potenciāls pazemes gāzes glabātuvju izveidei un alternatīvas enerģētikas attīstībai.
- (19) Kurzemei raksturīga produktivitātes atpalicība no Eiropas vidējiem rādītājiem, kas savukārt ietekmē reģiona konkurētspēju darbaspēka piesaistē.

2. attēls Ekonomikas struktūra pēc saražotā kopprodukta (CSP)

Sabiedrība

- (20) Vēsturiski Kurzemes teritorija aptvēra lielākas teritorijas, kas ietekmējusi kultūru, tradīcijas, noteikusi saimniekošanas paradumus, atstājusi bagātu, bet nepilnīgi izmantotu kultūrvēsturisko mantojumu. Ziemeļkursas lībiešu kultūrtelpa, suitu katolicisma kultūrtelpa papildina un veido Kurzemes un atsevišķu vietu identitāti. Jūras piekraste, ilgstošās zvejniecības tradīcijas, vēsturiski veidojusies saimniecību struktūra, izkļiedētais apdzīvojums atspoguļojas kultūras īpatnībās, cilvēku raksturā, kas vērsta uz lielāku individualitāti, piesardzību, atšķirīgu sadarbības kultūru.
- (21) Mūsdienu ekonomikas pamatā nepieciešamas jaunas prasmes, kas orientētas uz radošumu, netradicionālu domāšanu, kopdarbu, spēju adaptēties mainīgos apstākļos, pilsonisko atbildību. Sarūkošas, novecojošas sabiedrības apstākļos ir pieaugoši sociālie un teritoriālie diferenciācijas procesi, kas būs turpmākās attīstības izaicinājums. Tradicionālais un ienākošais, attīstītais un atpaliekošais, centrālais un vietējais, “lielais” un “mazais”, atšķirīgas vērtības, ir daži pretpoli, ar kuru risināšanu saskarsies plānotāji.

Pārvalde

- (22) Esošajai teritoriālajai pārvaldības organizācijai piemīt atšķirīgs potenciāls. Pārvaldībai būs jānodrošina teritoriāli līdzvērtīgi pakalpojumi, ka prasīs jaunus risinājumus. Palielinoties e-pakalpojumiem, saglabāsies un palielināsies pašvaldību loma attīstības veicināšanā savā teritorijā, tādēļ kompetences palielināšanās, darba organizācijai, jaunām darba metodēm būs nozīmīga vieta.
- (23) Pārvaldība veidosies daudzdimensionāla - iesaistot dažādus dalībniekus, atbildības, vietējas iniciatīvas, uzdevumu deleģēšana, kas pašlaik ir maz izplatīta prakse. Prasmes un sadarbības māka kļūs nozīmīga attīstības procesu vadībā.

Reģiona ekonomikas specializācija

- (24) Specializācija – mērķtiecīga saimniecības nozaru koncentrēšanas politika, kas balstās uz raksturīgām reģiona priekšrocībām, kas to izceļ uz citu teritoriju fona. Ir būtiski sabalansēt daudzveidīgus reģiona attīstības resursus ar specializāciju noteiktos virzienos. Tai pat laikā - teritorijas attīstības dažādošana ilgtermiņā sekmē elastīgu reaģēšanas iespēju uz neparedzētiem apstākļiem (krīzes, ģeopolitikas nenoteiktības, izmaiņas starptautiskos regulējumos).

Izaicinājumi – projām no zemas pievienotās vērtības!

- (25) Pēdējos 20 gados ir notikušas būtiskas izmaiņas pašā tautsaimniecības struktūrā. Ir mainījusies ekonomiskā bāze.
- (26) Pilsētās noteicošā bija pāreja no industriālās ražošanas uz pakalpojumiem. Veidojās būtiskas pretrunas – daudzus gadus realizētā uzņēmējdarbība, kas balstīta uz zemu atalgojumu, konkurē ar brīvu darbaspēka migrāciju. Emigrāciju noteica ne tikai iespējas atrast adekvātu nodarbi noteiktā vietā, bet arī sociālās nodrošināšanas, mobilitātes problēmas – ne visi bija gatavi pārcelties uz dzīvi/ mainīt darba vietu citur Latvijā, uzkrājumu trūkums uzsākot biznesu, iespējas iegūt vai atmaksāt aizdevumus, bieži vien vājš sociālais kapitāls – spēja sadarboties, paziņu loks.
- (27) Laukos notika pāreja no maz produktīvas lauksaimniecības, kā ekonomiskās bāzes, uz produktīvu lauksaimniecisko lielražošanu, samazinoties darba spēka daudzumam. Atsevišķās vietās Kurzemē ir saglabājušās kolektīvās saimniecības, maz produktīvais sektors. Samazinās iedzīvotāju skaits, palielinās migrācijas uz darba vietām, kas galvenokārt ir pilsētas vai lielāki uzņēmumi.
- (28) Balstīšanās uz zemu pievienoto vērtību un relatīvi lētu darba spēku ir daudzos gadījumos izsmēlusi savas attīstības iespējas. Būtiski ir nodrošināt samērīgu konkurētspējīgu atalgojumu, ko var izdarīt palielinot produktivitāti.
- (29) Pēdējos 7 gados notika nozīmīgs pavērsiens no izaugsmes domāšanas uz ierobežotu līdzekļu plānošanu. Smagā ekonomiskā krīze Latvijā, situācija Eiropā un Pasaulē, ģeopolitiskās attiecības ietekmējušas gan atsevišķu nozaru un teritoriju attīstību, gan dzīves līmeņa izaugsmi kopumā. Tas liek pārvērtēt esošās prognozes, meklēt citus alternatīvus risinājumus ekonomikas attīstībai.

Attīstības priekšrocības

- (30) Attīstības priekšrocības ir potenciāli un reāli resursi, kas tiek vai var tikt izmantoti, veicinot reģiona attīstību. Prioritārās jomas veido pamatu reģionālo inovācijas sistēmu izveidei, kas visveiksmīgāk darbojas tieši reģionu līmenī.
- (31) Kurzeme ir saglabājusi un attīstījusi vairākas priekšrocības, kas sekmē reģiona konkurētspēju nacionālā un starptautiskā mērogā. Vērtējot uzņēmējdarbības, nodarbinātības rādītājus, eksportspēju un produktivitāti Kurzemes reģionam (atšķirīgā intensitātē) ir salīdzinošās priekšrocības zivsaimniecībai, apģērbu ražošanai, tūrismam, gatavo metālizstrādājumu ražošanai, mežsaimniecībā, pārtikas produktu ražošanā, uzglabāšanas un transporta palīgdarbību, vairumtirdzniecībai. Reģionam nav būtisku priekšrocību cilvēkresursu vai zināšanu resursu ietilpīgās nozarēs. Akcentējamas būtiskas priekšrocības dabas resursu un infrastruktūras jomā.
- (32) Ģeopolitiskais novietojums A-R transporta koridorā ar paralēliem nacionālas nozīmes dzelzceļa un autoceļu savienojumiem, Liepājas un Ventspils pilsētas, divas neaizsalstošas ostas ar prāmju satiksmi un potenciālu avio transporta attīstību, veido Kurzemes pakalpojumu un transporta telpiskās struktūras mugurkaulu. Transporta struktūra veido pamatu reģionālas un nacionālas loģistikas izveidei.
- (33) Reģionam ir liels dabas un kultūrvēsturiskās telpas attīstības potenciāls. Pilsētvide, kultūras un mākslas aktivitātes - īpaši Liepājā, Ventspilī, Kuldīgā, etnogrāfiski nozīmīgās un dabas aizsargājamās teritorijas, saglabātā un jaunradītā kultūrtelpa veido nozīmīgu ekonomisko potenciālu.
- (34) Īpaša vieta ir garā jūras piekraste, kas veidojas kā saglabātas dabas un kultūrvēsturisko vērtību, “klusās dzīvošanas”, ekonomisko aktivitāšu, tai skaitā – jūras ekonomikas interešu saskarsmes vieta, kas dažādās teritorijās izpaužas atšķirīgi. Piekrastei ir liels

potenciāls tūrisma un atpūtas attīstībai. Tai pat laikā, aktīvie krasta noskalošanās procesi veido attīstības apdraudējumu tiešā krastu tuvumā un prasa tos respektēt plānošanā.

- (35) Jauns perspektīvs attīstības potenciāls ir Baltijas jūrai – kā kuģošanas, zivju un jūras produktu, derīgo izrakteņu, enerģijas ieguves vietai, kas tuvākā laikā strauji attīstīsies.
- (36) Kurzemei ir potenciāls attīstīt atsevišķas nozares, kam ir nacionāla nozīme – piemēram, IKT⁴, kosmiskās tehnoloģijas. Lai gan pašlaik ekonomikas struktūrā tām ir maza nozīme, infrastruktūras un pētījumu unikalitāte veido tās par specializācijas nozarēm. Esošā inovācijas infrastruktūra – zinātniskās pētniecības institūti, inovāciju, zināšanu pārnese un kompetences centri, augstākās izglītības iestādes un uzņēmējdarbības atbalsta centri – nav sasaistē ar nozarēm, kurām šobrīd reģionā ir salīdzinošas priekšrocības. Būtiski ierobežojumi ir valsts atbalsts zinātnei, vispārējais reģiona izglītības līmenis.
- (37) Līdz galam nav novērtēts un atbalstīts vietējais patēriņš, mazo un vidējo uzņēmumu uz vietu balstīta attīstība, vietējo produktu ražošana, kam noteikti ir gan ekonomisks, gan sociāls attīstības potenciāls.
- (38) Reģiona attīstības priekšrocības neizslēdz atšķirīgu nozaru un resursu izmantošanu, jaunu salīdzinošo priekšrocību meklēšanu un attīstību, kas veido jaunas specializācijas iespējas reģionam.

Ekonomikas specializācijas attīstības virzieni

- (39) Ņemot vērā Kurzemes attīstības priekšrocības, reģiona potenciālā attīstība saistāma ar vairāku plašam nozaru lokam būtisku sektoru attīstīšanu, palielinot reģiona ekonomikā radīto pievienoto vērtību. *Tās ir jūra un piekraste, ieguldījumi tehnoloģisko kompetenču – IT, ražošanas un biotehnoloģiju – attīstībā, radošo resursu attīstība pievienotās vērtības palielināšanai, sadarbības veicināšana starp pārvaldi, uzņēmējiem un zinātnes un pētniecības institūcijām, infrastruktūras attīstīšana.*

Ieguldījumi tehnoloģisko kompetenču attīstībā

- (40) Kurzemes plānošanas reģionā darbojošies zināšanu pārnese un kompetenču centri ir laba platforma tehnoloģisko kompetenču uzlabošanai ražošanas un apstrādes nozarēs caur pārtikas tehnoloģijām un biotehnoloģijām, kā arī loģistikā un ražošanas modernizācijā caur IT kompetencēm. Tehnoloģiju attīstība ir būtiska produkcijas un nozares pievienotās vērtības palielināšanai, kas Kurzēmē ir īpaši nozīmīgi darbaspēka ietilpīgām nozarēm, piemēram, apģērbu ražošanai un pārtikas rūpniecībai.

Radošo resursu attīstība pievienotās vērtības palielināšanai

- (41) Būtiski ir veicināt sadarbību starp tradicionālajām un radošajām nozarēm, kā rezultātā tiek radīti inovatīvi, unikāli produkti, tiek attīstīts produktu dizains, preču zīmes un uzlabots mārketinga, un tā rezultātā palielināta nozarē un reģionā radītā pievienotā vērtība. Sadarbības rezultātā, izmantojot dažādas zināšanas un prasmes, veidosies moderni, pieprasīti produkti, kas būs atpazīstami ne tikai reģiona, bet arī Latvijas mērogā un ārpus tās robežām.

Sadarbība starp pārvaldi, uzņēmējiem un zinātnes un pētniecības institūcijām

- (42) Trīskāršās spirāles jeb *triple helix* modelis, kurā izaugsmes veicināšana notiek, sadarbojoties pārvaldībai, uzņēmējdarbībai un izglītībai un zinātnei, ir viens no izmantotajiem attīstības modeļiem reģionālā līmenī. Trīspusēja sadarbība ir būtiska

⁴ IKT – informācijas un komunikāciju tehnoloģijas

veiksmīgai zemu un augstu tehnoloģiju attīstībai un daudzveidīgu inovāciju radīšanai dažādās nozarēs, kuras reģiona ekonomikā rada lielāko pievienoto vērtību.

Infrastruktūras attīstīšana

- (43) Sakārtota un kvalitatīva transporta un sakaru infrastruktūra ir būtisks priekšnoteikums daudzu nozaru attīstībai, īpaši uz eksportu orientētām un ar informācijas un komunikāciju tehnoloģijām saistītām jomām. Infrastruktūras uzlabošana, sadarbojoties valsts un pašvaldību un privātajam sektoram, veicinās iekšējo mobilitāti un efektīvāku transporta sistēmu, uzlabojot uzņēmēju iespējas piesaistīt darbaspēku no dažādām reģiona vietām, kā arī veicinās iespējas apgūt jaunus tirgus un paplašināt savu darbību.

Jūras resursu izmantošana

- (44) Jūra un tās piekraste ir būtiska Kurzemes plānošanas reģiona priekšrocība, ko iespējams izmantot daudzveidīgai un integrētai reģiona attīstībai. Jūras zivju resursi ir priekšnoteikums zvejniecības attīstībai, taču ieteicams apzināt iespējas tos izmantot arī citu akvakultūras jomu attīstībai. Tāpat, jūras resursi var tikt izmantoti atjaunojamās, dabai draudzīgas elektroenerģijas ražošanā (tai skaitā vēja un saules enerģijas ražošanā), transporta nozares attīstībai un aktīvā un pasīvā tūrisma sekmēšanai. Efektīva jūras resursu izmantošana un apsaimniekošana ir viena no Kurzemes plānošanas reģiona galvenajām nākotnes prioritātēm.
- (45) Kurzemes esošās specializācijas nozares: zivsaimniecība, kokapstrāde, pārtikas rūpniecība, apģērbu ražošana, metālapstrāde, tūrisms un transports un loģistika.⁵ Tām ir salīdzinošās konkurētspējas priekšrocības Latvijā un arī Baltijas jūras reģionā.
- (46) Nākotnes specializācijas nozares veidosies gan balstoties uz esošo nozaru turpmāku attīstību, salīdzinošo priekšrocību izmantošanu, gan jaunām iespējām, kas veidosies radošu inovatīvu risinājumu rezultātā.

1.2. Kurzemes reģiona attīstības vīzija

Kurzeme 2030 - gudrs, radošs, zaļš, starptautiski konkurētspējīgs un pievilcīgs reģions Baltijas jūras krastā

- (47) Vīzija (nākotnes redzējums) Kurzeme-2030, iezīmē reģiona attīstības pamatvirzienus un to sasniegšanas pamatprincipus.
- (48) Reģiona attīstība saistās ar gudriem risinājumiem, kas vērsti uz augstāku pievienoto vērtību, ko panāk ar tehnoloģiju un cilvēka kapitāla attīstību.
- (49) Ieguldījumi izglītībā, zinātnē, prasmju un iemaņu attīstībā ir reģiona, sabiedrības un katra indivīda izaugsmes pamatā.
- (50) Sabiedrībā veidojas un tiek atbalstīts sabiedrības un indivīdu radošums, kas izpaužas spējā veidot jaunus risinājumus, inovācijas visdažādākajās jomās.
- (51) Ekoloģiski balstīta domāšana un rīcība veido Kurzemi par zaļās ekonomikas⁶ priekšposteni Latvijā un Baltijas jūras reģionā.

⁵ Kurzemes plānošanas reģiona specializācijas iespējas KPR 2014/11/NFI-002, KPR, 2014.

⁶ "Zaļā ekonomika" ir tāda ekonomika, kuras rezultāts ir cilvēka labklājības pieaugums un sociālā līdztiesība, vienlaikus būtiski samazinot vides riskus un ekoloģiskās ietekmes (ANO, UNEP)

- (52) Reģiona konkurētspēja izpaužas elastīgā pieejā reaģēt uz apkārtējās pasaules izaicinājumiem, spējā nodrošināt reģionālu pašpietiekamību panākot augstu dzīves kvalitāti.
- (53) Kurzeme ir atpazīstama, apdzīvota, labi sasniedzama vieta, kur katrs var atrast sev piemērotu nodarbošanos un nodrošināt sev adekvātus dzīves, darba un atpūtas apstākļus.
- (54) Baltijas piekrastes reģions veido jaunas iespējas attīstīt jūras /zilo/ ekonomiku⁷ papildinot to ar piekrastes aktivitātēm.
- (55) Vīzija nenosaka striktu laika rāmi, iezīmējot ilgtermiņa rīcības un domāšanu, kas tiek konkretizētas mērķos, prioritātēs un rīcībās. Vīzija atstāj atklātu iespēju turpmākajam plānošanas procesam reaģējot uz nepieciešamajiem un laika gaitā mainīgiem pasākumiem.

1.3. Stratēģiskie attīstības mērķi

3. attēls Kurzemes attīstības vīzija, stratēģiskie mērķi un ilgtermiņa attīstības prioritātes

- (56) Kurzemes reģiona ilgtermiņa attīstības mērķi, prioritātes un rīcības ir integrētas – akcentējot pārnozaru rīcības, kas centrētas uz cilvēku un sabiedrības lomu, gudrās/sarūkošas attīstības izmaiņu orientētas. Lai sasniegtu labāku dzīves kvalitāti, nepieciešams daudzveidīgu jomu kopdarbs, iezīmējot atsevišķas būtiskas izmaiņu veicinošas aktivitātes. Mērķi, prioritātes un rīcības ir turpmāko aktivitāšu orientieri un nav uzskatāmi par hierarhiski pakārtotiem.
- (57) Lai veiktu ilgtermiņa ilgtspējīgi orientētas izmaiņas, definējot mērķus, prioritātes un rīcības, Stratēģijā ir izcelti atpazīstami atslēgas vārdi, uzsverot izmaiņu orientētu pārnozaru telpisko raksturu.

⁷ “Zilā ekonomika”/ jūras ekonomika, arī “zilā izaugsme” – ilgtermiņa stratēģija, lai atbalstītu ilgtspējīgu izaugsmi jūrā un ar jūru saistītos sektoros kopumā. (http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/blue_growth/)

- (58) Būtiskākais izmaiņu attīstības resurss ir vietas sociālais kapitāls⁸. Spēja iesaistīties, sadarboties, izrādīt iniciatīvu, pieņemt lēmumus, uzņemties atbildību, uzticēšanās ir daži tā raksturojoši elementi. Pastāv uzskats, ka tieši šīs īpašības būtiski ietekmē sabiedrības attīstības gaitu un ekonomiskās sekmes.
- (59) Izmaiņas ir saistītas ar izglītības, nodarbinātības, sociālās aktivitātes un pārvaldības jomām. Pārvaldība ir integrēta joma, kas aptver kvalitatīvas izmaiņas kompetences palielināšanā.
- (60) Balstoties uz vietu orientētas stratēģijas komponentēm un Vīziju Kurzeme - 2030, tiek noteikti ilgtermiņa mērķi, prioritātes un rīcības.
- (61) Iespējamās rīcības mērķa sasniegšanai ir akcenti, kas ir svarīgi tuvākajos gados valsts, reģiona un vietējā līmenī. Minētajām rīcībām ir ieteikuma raksturs. Attīstības programmā un citos reģiona dokumentos precizējami un detalizējami vidēja termiņa prioritāšu un rīcību virzieni.
- (62) Sasniedzamie rādītāji tiek konkretizēti attīstības programmā Kurzeme 2020. Rādītāji var tikt papildināti Stratēģijas uzraudzības procesā.

1. mērķis. Gudra attīstība

Vērsts uz domāšanas un rīcību maiņu, kas panākami ar ieguldījumiem izglītībā, zinātnē, radošajās industrijās, mainot sabiedrības vidi, attīstot uzņēmējdarbības domāšanu.

- (63) Mērķis “Gudra attīstība” ir reģiona atbilde uz sarūkošu attīstības tendenci, reģiona attīstības priekšrocībām, varbūtējiem attīstības scenārijiem un attīstības izaicinājumiem/riskiem. Mērķis vērsts uz ekonomikas attīstību.
- (64) Ņemot vērā demogrāfiskās un ekonomiskās tendences un nepieciešamību pēc ienākumu līmeņa paaugstināšanas, balstīšanos uz saviem resursiem, saprātīgu “kvalitatīvu” imigrācijas politiku, svarīgākais akcents ir liekams uz zināšanām, prasmēm, radošumu un uzņēmību. Ir jāpārliet akcenti no izlīdzinošas formālas izglītošanas uz izcilību un prasmju orientētu pieeju. Atbalsts labākajiem, radošākajiem, inovatīvākajiem, prasmju orientēta apmācība, biznesa domāšanas, personīgās aktivitātes sekmēšana, zinātnisko pētījumu, infrastruktūras atbalsts ir daži būtiski virzieni rīcībām. Eiropas orientācija uz digitālo ekonomiku paver jaunas iespējas IT pielietojumu jomā⁹. Zināšanas un prasmes jāklūst par visa mūža cikla pavadošu sastāvdaļu.
- (65) Ilgtermiņā būtiski jāpalielina iedzīvotāju ienākumi, kas balstīti tehnoloģijās, producējot augstāku pievienoto vērtību.

2. mērķis. Pievilcīga dzīves vide

vērsts uz dzīves un darbības vides maiņu, kas panākams ar mērķtiecīgām izmaiņām dzīves un darba vidē koncentrējoties uz vietu orientētu attīstību.

- (66) Mērķis “Pievilcīga dzīves vide” ir reģiona atbilde uz ilgtspējīgas telpiskās attīstības izaicinājumiem sarūkošas attīstības tendences apstākļos. Mērķis vērsts uz vietu attīstību.
- (67) Ņemot vērā pieaugošās teritoriālās izmaksas sarūkšanas apstākļos un nepieciešamību pēc kvalitatīvākas darba un dzīves vietas, nozīmīga kļūst pakalpojumu teritoriālā

⁸ Sociālais kapitāls šeit tiek izprasts kā īpašības, kas piemīt kopienai, pilsoņu apvienībām, kas vērstas uz sociāli aktīvu dzīvesveidu, kolektīvu pilsonisku pozīciju.

⁹ “Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Ceļā uz plaukstošu ekonomiku, kura balstīta uz datiem”” COM(2014) 442 final

koncentrācija un loģistika. Veidojot jaunu vai uzlabojot dzīves vidi, vērtējama pakalpojuma teritoriālā un cilvēciskā komponente. Attīstot pieeju “pakalpojumi (tai skaitā – darbs) – centros”, jāveido loģistika, lai sasniegtu pakalpojumus - “vietā” pie cilvēkiem. Mainās paša centra izpratne – no pasīva pakalpojumu sniedzēja, uz cilvēku aktivitātē balstītu vietu. Lielāku nozīmi iegūst vietas ekoloģiskie apstākļi – ainaviskās, dabas vides un kultūras vides kvalitātes. Atbalsts personībām, aktīvai sabiedrībai, vietu un pakalpojumu sasniedzamības nodrošināšana, mājokļiem, ģimenēm, vietējo produktu ražošanas un patēriņa veicināšana, sociālās palīdzības un sociāli balstītas uzņēmējdarbības organizēšana, energoefektīvu risinājumu veicināšana, vietu sociālās, kultūras un dabas kvalitātes paaugstināšana, drošības jautājumi, vietējo resursu izmantošana ir daži rīcību virzieni.

- (68) Ilgtermiņā būtiski jāuzlabo vietas un cilvēku sasniedzamība energoefektīvā veidā¹⁰.

3. mērķis. Globālā saistība un atvērtība

vērsts uz reģiona, vietas, indivīdu atvērtību, globālo iespēju izmantošanu, kas panākams ar izmaiņām pārvaldībā, kas virzītas uz sadarbību.

- (69) Mērķis “Globālā saistība un atvērtība” ir reģiona atbilde uz jaunajiem attīstības izaicinājumiem. Mērķis vērsts uz globālo integrēšanos.
- (70) Pasaule kļūst arvien vairāk savstarpēji atkarīga. Komunikāciju iespējas palielina vietu un cilvēku sasniedzamību. Straujāk norit ideju apmaiņa, tirgus kļūst piesātinātāks, tai pat laikā, vienmēr būs jaunas brīvas nišas, kas jāmeklē un jāizmanto. Iedzīvotāju migrācijas plūsmas rada jaunas situācijas. Jaunā pieņemšana, saglabājot vērtības un radot jaunas, ir būtiska vietu pastāvēšanas nepieciešamība. Teritoriālo un nozaru klasteru veidošanās, iesaistīšanās produktu ķēdēs, jaunu sadarbības formu atbalsts, ideju banku veidošana, valsts pārvaldes un uzņēmēju sadarbība, vietējā produkta atbalsts, uz vietu orientēta sadarbība, vietas marketinga ir daži rīcību virzieni.
- (71) Ilgtermiņā būtiski jāpalielina vietu konkurētspēja.

1.4. Ilgtermiņa prioritātes

Zināšanas

- (72) *Zināšanās balstīta ekonomika.* Zināšanas veido individuālo un sociālo kapitālu. Blakus formālajai izglītībai, nozīmīgas ir prasmes un iemaņas, kas tiek attīstītas un uzlabotas visas dzīves laikā. Ir nozīmīga kompetence dažādos zināšanu līmeņos un virzienos. Spēja un vajadzība pēc jaunā apguves veido pamatu elastīgai ekonomikai. Zināšanas, profesionalitāte - maina attieksmi. Galvenais uzdevums – mainīt zināšanu lomu sabiedrībā. Zināšanām jāklūst par sociāli respektētu vērtību.

Iniciatīva un atbildība

- (73) *Uz iniciatīvu un atbildību balstīta ekonomika* ir Latvijas ekonomikas pamats. Uzņēmībai un atbildībai, kā pilsoniskas sabiedrības pastāvēšanas ekonomiskajam pamatam, jāklūst par nozīmīgu ekonomikas virzītājspēku. Radīt darba vietas, pelnīt pašam un dot iespējas citiem, ir būtiskas katra cilvēka īpašības, lai panāktu ekonomiskās izmaiņas. Uzņemties atbildību par saviem lēmumiem ir svarīga izmaiņa, kas panākama mainot domāšanas un rīcību kultūru. /No peļņas par katru cenu uz – sociāli pamatotu peļņu./

¹⁰ Energoefektīvs veids – pakalpojumu un produktu ražošana samazinot enerģijas patēriņu

Atbalstošā infrastruktūra

- (74) *Konkrētām vajadzībām atbilstoša infrastruktūra.* Infrastruktūra ir nepieciešamie apstākļi, lai varētu notikt citas aktivitātes. Bieži nepietiekoša infrastruktūra vai tās neesamība ir nozīmīgs traucēklis vietas attīstībai. Tai pat laikā, vietas infrastruktūras nodrošinājumu nosaka esošās un plānotās aktivitātes. Vietas nozīmi nosaka tās funkcijas. /No atbalsta infrastruktūrai nozarē uz atbalstu infrastruktūrai konkrētā vietā./

“Dzīvīgas” vietas

- (75) *Pilnvērtīgas un sociāli funkcionālas dzīves vietas.* Vietas – sākot no mājokļa un aptverot visu Kurzemi, veido vidi, kur dzīvojam, strādājam, comunicējam, atpūšamies, augam, novecojam. Dzīvīgumu nosaka cilvēki, sociālā vide, kāda tā veidojas konkrētā vietā, individuālā aktivitāte, kas papildināta ar dabas un kultūrvides kvalitātēm. Orientācija uz atsevišķām vietām – centriem ne vienmēr ievēro citu vietu esamību, kam tā ir jāpierāda. Īpašas ir reti apdzīvotas vietas, kas prasa atšķirīgu uzmanību. Jāmaina dabas un kultūras vērtību loma no utilitāra/sargājama objekta uz sociāli akceptējamu izmantošanu. Kultūras un dabas objektu un teritoriju publiska sasniedzamība tās iesaista sociālos un ekonomiskos procesos. Jārespektē sociālu grupu – īpaši – senioru, jauniešu, personu ar invaliditāti, ģimeņu ar maziem bērniem - intereses veidojot tām atbilstošu vidi un pakalpojumus. /No orientācijas uz pakalpojumu uz orientāciju uz cilvēku /sociālā orientācija/

Nodarbošanās

- (76) *Pieejamas atbilstošas darba vietas/nodarbes.* Katram ir interesēm un spējām atbilstošs darbs, vai nodarbe. Ne katrā vietā ir darbs, kas atbilst kvalifikācijai, interesēm, vietas iespējām. Tomēr katra vieta var kalpot par dzīves ritma daļu, kurā mēs pavadām laiku strādājot un atpūšoties. Darba laiks arvien iegūst kompleksāku raksturu – īpaši attālinātā darba gadījumā pietuvinoties dzīves vietai. Garīgais darbs bieži apvienojas ar fiziska darba atpūtu un otrādi. Orientācija uz prasmju salāgošanu ar piedāvāto/nepieciešamo nodarbošanos un personiskā atbildība, veidojot savu nodarbošanos, ir divas atbalstāmas stratēģijas. Sasniedzamības uzlabošanās rada iespējas atrasties dažādās vietās veicot darbu. /Pāreja no vietas uz darbu uz darbu noteiktā vietā./

Enerģijas un ekoefektivitāte resursu izmantošanā

- (77) *Efektīva resursu izmantošana.* Energoefektivitāte un racionāla resursu izmantošana ir būtiskākie priekšnosacījumi. Ierobežotu resursu un mainīgas ģeopolitiskās situācijas apstākļos nozīmīgāki kļūst enerģijas un resursu neatkarības jautājumi. Tas liek pārskatīt vietējo resursu nozīmi – ieguldot līdzekļus esošo resursu izmantošanas izpētē un jaunu resursu meklēšanā un apguvē, aktivizējot vietējo resursu izmantošanu un to konkurētspējas palielināšanu. Ekoefektivitāte ietver produktu un pakalpojumu ražošanu ar mazākiem resursiem, ko nodrošina jaunas tehnoloģijas. Ekosistēmu pieejas ieviešana resursu pārvaldībā paredz starpnozaru un ilgtspējīgu cilvēka darbību saskaņotību, lai sasniegtu augstāku pakalpojumu līmeni. /No zemas resursu pārstrādes līmeņa uz augstu pārstrādi, no energopatēriņa uz energotaupību – vairāk var padarīt ar mazākiem resursiem./

Sadarbība un konkurētspēja

- (78) *Sadarbības tīklu veidošana un veselīgas konkurences veicināšana.* Konkurences palielināšanās veido pamatu pakalpojumu, gan ražošanas efektivitātes pieaugumam. Lai konkurētu ārvalstu tirgos, nepieciešams atbalsts, sadarbība veidojot kopējus tīklus, klasterus, kooperāciju, un citas formas. Izmaiņas uzņēmumu vadībā, arī pašvaldībās, veidojot jaunus pārvaldības modeļus, kas balstīti uz savstarpēja izdevīguma principiem.

Lokālas uzņēmumu apvienības, kopēji izstrādāti zīmoli, iesaiste produktu ķēdēs vai jaunu veidošana, internacionalizācijas pasākumi var uzlabot vietējā biznesa attīstību. Nozīmīga loma ir uzņēmēju apvienībām, pašvaldībām, vietējām kopienu organizācijām, kas veido vidi sadarbībai. No tā iegūst konkrēta vieta. /No konkurences uz savstarpēji izdevīgu sadarbību/

Atpazīstamība

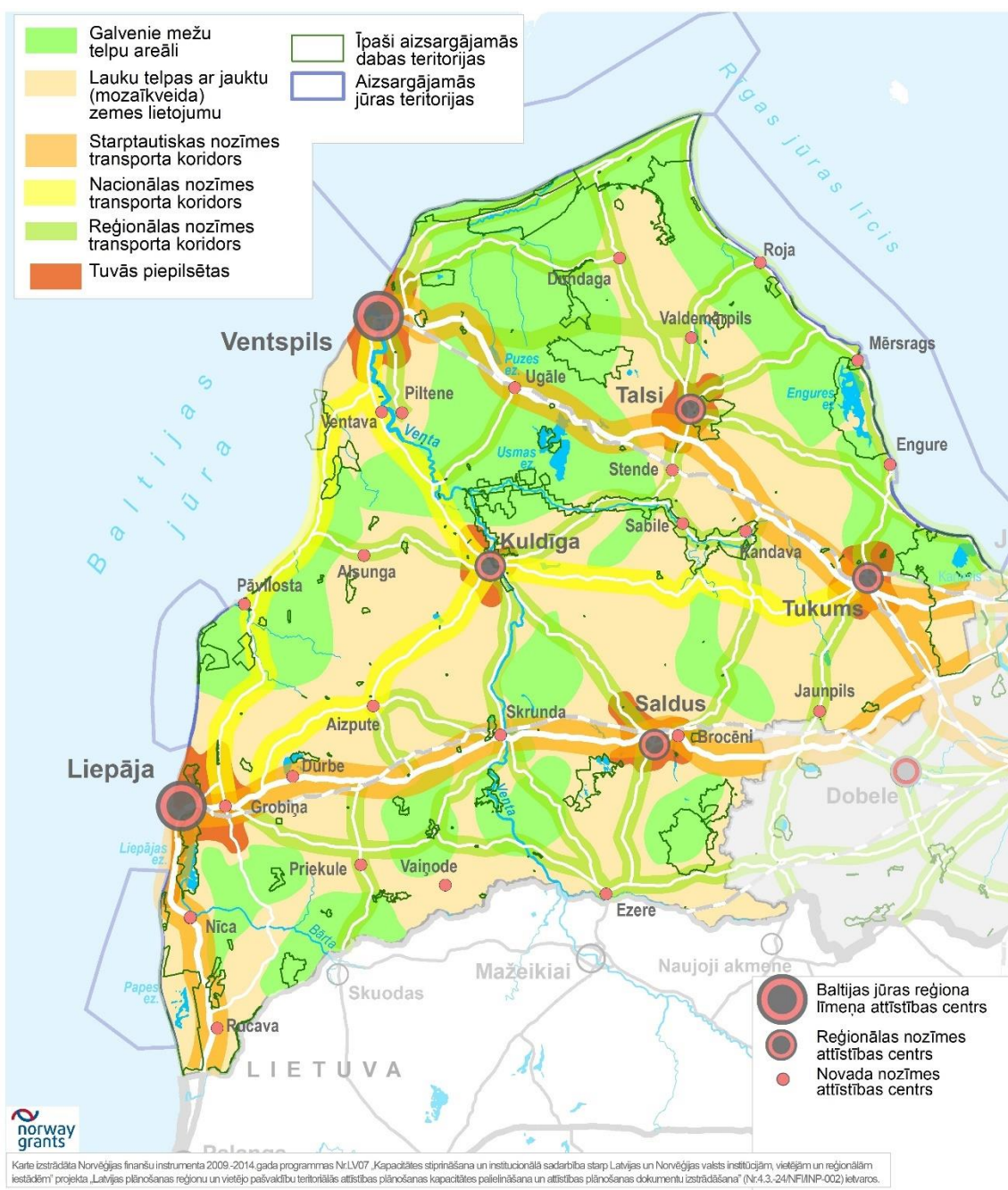
- (79) *Vietas identitātes stiprināšana un vietas mārketingu.* Atpazīstamībai, blakus tradicionāliem konkurētspējas faktoriem – salīdzinošajām priekšrocībām, ir arvien lielāka loma gan nacionālā, gan globālā kontekstā kā konkurētspējas faktoram. Mērķtiecīgi veidota un piedāvāta informācija veicina jaunu investīciju piesaisti, veido vietas apziņu un identitāti. Iespējas vietu pārdot kā produktu, piesaistīt papildus resursus, veidot tūrisma pakalpojumu produktus, ir saistāma ar vietas mārketingu. Vietu marketingam jāklūst par pārvaldības tehnoloģijas sastāvdaļu. /No vietas atpazīstamības uz mērķtiecīgu vietas mārketingu./

Pārvaldība

- (80) *Integrēta uz vietu orientēta pārvaldība.* Izplatīta parādība mūsdienās ir tradicionālo vadības instrumentu lomas izmaiņas. Palielinās vietējās iniciatīvas, sabiedrības grupu, teritoriju aktivitātes, kas nav centrētas hierarhiskā – no augšas uz leju – sistēmā. Pārvaldība pretēji vadībai veido sabiedrības attīstības aģentu horizontālu daudzdimensiālu sadarbības modeli. Sarunas un vienošanās, kompromisi, risinājumu kopēja meklēšana, kopēju sadarbības platformu veidošana, formālo valsts noteikto atbildību papildināšana ar privātām un sabiedrības grupu iniciatīvām un brīvprātīgu atbildību, sociālā mobilizācija, izmantojot jaunus komunikāciju tīklus (piemēram, sociālie tīkli), ir daži pārvaldības raksturojošie elementi. Jaunas pārvaldības formas prasa iesaistīto partneru jaunu kompetenci. /No vadības uz pārvaldību/

2 TĒLPISKĀS ATTĪSTĪBAS PERSPEKTĪVA

- (81) Telpiskās attīstības perspektīva (Perspektīva) ataino vēlamo teritorijas telpisko struktūru, akcentējot nozīmīgākos telpiskās struktūras elementus un nepieciešamās ilgtermiņa izmaiņas. Tā kalpo par Stratēģijas mērķu un ilgtermiņa prioritāšu teritoriālu skatījumu. Ilgtspēja, kā telpiskās attīstības pamatprincips, nosaka svarīgākos Perspektīvas risinājumus.
- (82) Perspektīvā tiek uzrunātas Stratēģijā noteiktās vietas prioritātes – apdzīvojumam un attīstības centriem, transports, sasniedzamība, infrastruktūra, dabas un kultūrvides teritoriju attīstība, kas nosacīti tiek grupētas sadaļās: Apdzīvojuma telpa un attīstības centri, Vietu sasniedzamība un infrastruktūra, Dabas un kultūrvides telpa. Sadaļās iekļauj telpisko jautājumu kontekstu, mērķus, risinājumus un vadlīnijas (ieteikumus) pašvaldību attīstības plānošanas dokumentu izstrādei un rīcībām.

4. attēls Kurzemes telpas struktūras pamatelementi

2.1. Vietu attīstība – pamatnostādnes

- (83) Telpa sastāv no vietām, kam mēs piešķiram īpašu nozīmi – mājas, ciemi, pilsētas, lauki, kur dzīvo, darbojas, sevi personificē cilvēki, sabiedrība. Katrā no tām veidojas sociāli atšķirīgas nozīmes vietas, kur dzīvot, strādāt, mācīties, komunicēt, atpūsties... Katrā vietā veidojas noteikta rakstura un mēroga sociālas kopienas – ģimene, draugi, kaimiņi, ciema iedzīvotāji, darba biedri, pilsētas apkaimes.
- (84) Telpa ir vieta, kur norit attīstības procesi, kas ir savstarpēji saistīti - tie ietekmē attīstību citās vietās.
- (85) Esošā telpiskā struktūra un vēlamā/ perspektīvā telpiskā struktūra tiek skatīta savstarpējā kontekstā. Stratēģijā būtiska ir telpiskās struktūras pārmantojamība un saglabāšana, orientējoties uz struktūras kvalitatīviem uzlabojumiem vai bijušās struktūras revitalizāciju, piešķirot jaunas funkcijas vai jaunu kvalitāti, paredzot iespējamo attīstību.
- (86) Atsaucoties uz Stratēģijas vīziju, izvirzītajiem izmaiņu mērķiem un prioritātēm, ekonomikas sarukšanu un nepieciešamību pēc augtākas pievienotās vērtības, Perspektīva balstās uz šādiem pamatprincipiem **telpiskā koncentrēšanās, līdzekļu akumulācija un individuālie risinājumi**.
- (87) *Telpiskā koncentrēšanās* - ietver publisko līdzekļu ieguldīšanu vietās, kur tam ir ekonomiski un sociāli pamatota nepieciešamība. Princips attiecināms uz regulētām telpiskās politikas koncentrēšanās vietām, piemēram, – attīstības un pakalpojumu centriem, valsts ceļiem, aizsargājamo dabas un kultūrvēsturisko mantojumu.
- (88) *Līdzekļu akumulācija* – ietver daudzveidīgu finansējumu un aktivitāšu piesaisti noteiktās vietās, tai skaitā, – publiskā - privātā partnerība, lokālo iniciatīvu veidošana, daudzpusējas sadarbības veidošana, jauktu finansējuma sistēmu izveide, uzdevumu un funkciju deleģēšana.
- (89) *Individuālie risinājumi* – ietver nepieciešamību pēc teritoriāli balstītiem risinājumiem, kas nav panākami ar vispārējo pieeju regulējumam. Īpaši attiecībā uz vāji sasniedzamām vai maz apdzīvotām teritorijām, pakalpojumu centriem, kas ir vienīgie plašā apkārtnē, nepieciešamību atbalstīt kopienas vai individuālus projektus ar lielu sociālu ietekmi.

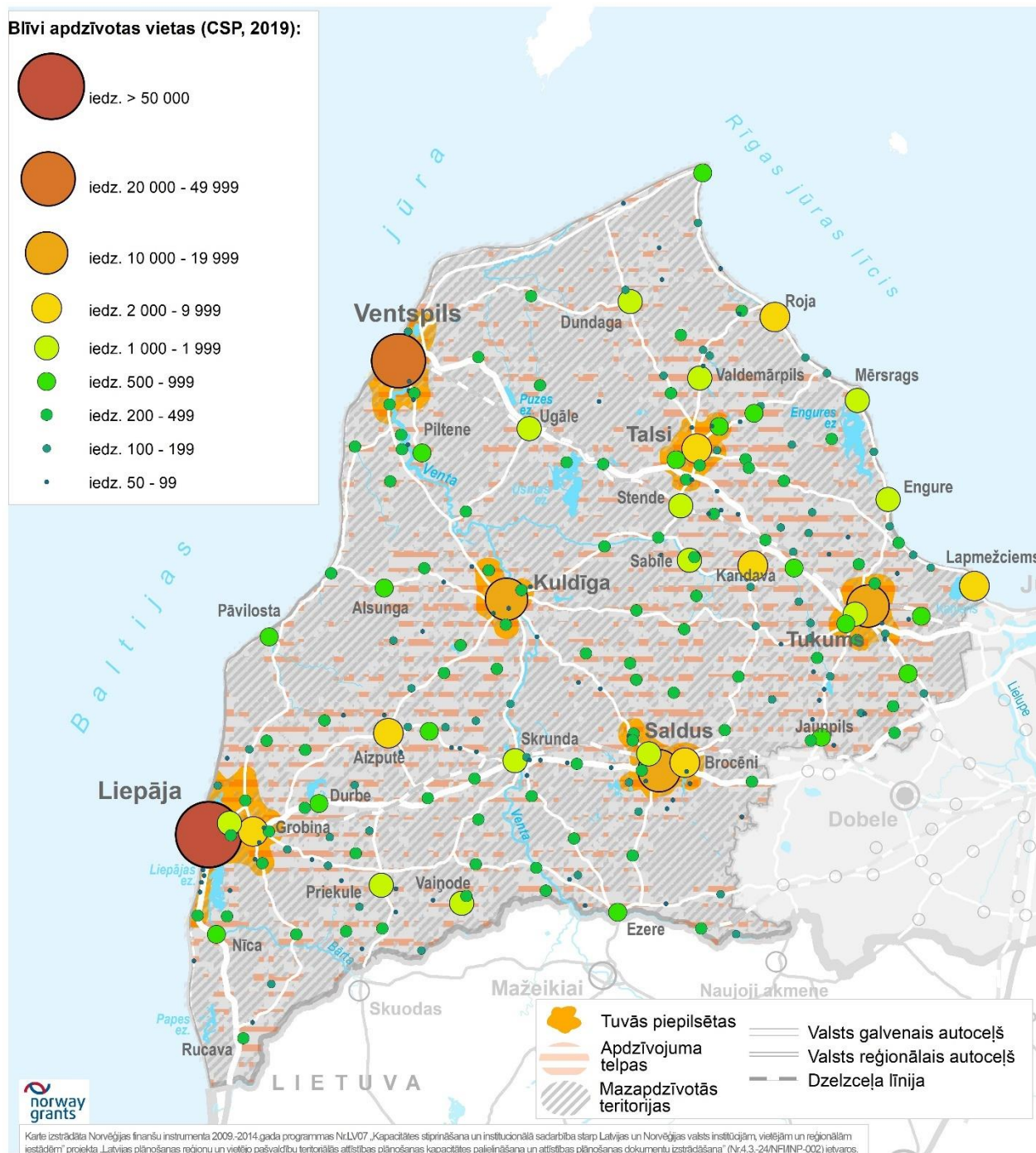
2.2. Apdzīvotuma telpa un attīstības centri

Konteksts

- (90) **Apdzīvojumam** ir īpaša loma telpiskajā struktūrā, kas integrē mājokļus – dzīves vietu, dzīves vidi, darba un pakalpojumu vietas, vietas sociālo vidi.
- (91) Kurzemes reģionam kopumā raksturīgs zems iedzīvotāju skaits 280,4 tūkst. (PMLP) un blīvums – 17 cilv./km² ar izteiktām teritoriālajām atšķirībām. Iedzīvotāji koncentrējas vairāk lauksaimniecības areālos ap Liepāju, Ventspili, Talsiem, Kuldīgu, Saldu, Tukumu, veidojot apdzīvotuma telpas, kam ir izteikta funkcionāla sasaiste. Īpaši izceļama piekrastes un pierobežas apdzīvotuma telpa, kam raksturīga uz atsevišķiem centriem orientēta telpiski pārtraukta lineāra struktūra. Kurzemei raksturīgas lielas, mazapdzīvotas teritorijas, īpaši reģiona Z un R, kur veidojas “salu veida” apdzīvojums ar iedzīvotāju koncentrāciju bijušo pagastu centros (5.att.).
- (92) Ap Liepāju, Ventspili, Saldu, mazākā mērā – Kuldīgu, Talsiem un Tukumu veidojas aglomerācijas, kas ietver tuvākās apdzīvotās vietas ar funkcionāli saistītu struktūru. Nosacīti to var iezīmēt ar sabiedriskā transporta 15 minūšu sasniedzamību. Tomēr, pilsētu ietekme uz apkārtējo lauku teritoriju nav izteikta. Lielākā - Liepājas aglomerācija - ietver Grobiņu,

piepilsētas teritorijas Nīcas pagastā. Īpaši izteikta ir Saldus – Brocēnu aglomerācija, aptverot lauku teritorijas ar izteiktu funkcionālu saikni. Iedzīvotāju koncentrācija šajos centros ir labs pamats turpmākai attīstībai.

- (93) Pie nacionālas un reģionu nozīmes pilsētām veidojas tuvās piepilsētas – ar pilsētām saistīta attīstības telpa, kam ir izteikta funkcionālā kopība. Tuvās piepilsētas, jeb vienkārši – piepilsētās, veidojas vizizteiktākās aglomeratīvās saites, kas būtu plānojamas kopēji, neatkarīgi no tās administratīvās piederības.

5. attēls Apdzīvojuma struktūra¹¹

¹¹ Tiek lietots bīvi apdzīvoto vietu koncepts, kur attālums no mājām apdzīvotās vietās nav lielāks par 100m neatkarīgi no administratīvajām robežām / SIA “Jāņasēta” dati. Publisko individuālo pakalpojumu klāsta izvērtējums atbilstoši apdzīvojumam IDNr. VARAM 2014/14, VARAM, 2015 /projekts/

- (94) Nozīmīgu lomu spēlēs lielākās pilsētas kā darba un pakalpojumu vietas. Liepājas un Ventspils pakalpojumu loma reģionā ir nozīmīga un aptver gandrīz visu Kurzemi. Rīgas kā darba un pakalpojumu ietekme ir nozīmīga visam reģionam, īpaši tās austrumu daļai. Izteikta ir Lietuvas pierobežas centru loma Kurzemes D daļā, kas ar laiku var palielināties. Kuldīgas, Saldus, Talsu un Tukuma nozīme ir būtiska kā reģiona līmeņa organizējošai struktūrai koncentrējot darba un pakalpojumu vietas.
- (95) Mazās pilsētas un lauku centri ir vietējas attīstības koncentrēšanās vietas. Atbalstot policentriskas struktūras attīstību, būtiska ir dažādo vietu savstarpēja sasniedzamība, sadarbība attīstības problēmu risināšanā.
- (96) Tiek pieņemts, ka turpmākajā desmitgadē saglabāsies Kurzemei tradicionālās nozares (metālapstrāde, kokapstrāde, pārtikas rūpniecība, tranzīts, loģistika, tūrisms, u.c.), palielinoties augstākai pievienotajai vērtībai un e-pakalpojumiem. Mazie un vidējie uzņēmēji attīstīs nišas produktus saskaņā ar pieprasījumu attiecīgajā teritorijā vai arī orientēsies uz klientiem Rīgā un citās pilsētās (tiešās piegādes ķēdes). Blakus tam attīstīsies jauni produkti, pakalpojumi, kam būs nozīme konkrētās vietās /vietu nākotnes specializācija/ - piemēram, medicīnas pakalpojumu eksports, kurortoloģija, speciālas pārtikas ražošana, akvakultūra. Ražošana izvietosies teritorijās, kurā vēsturiski ir attīstījusies. Augstākas pievienotās vērtības radīšanai būtiska būs tīklošanās (piemēram, klasteri), kas noteiktās teritorijās būs nozīmīgs attīstību veicinošs faktors.
- (97) Apdzīvojumu noteicoša būs darba vietu pieejamība un cilvēku mobilitāte. Turpmāko telpisko struktūru ietekmēs demogrāfiskie (iedzīvotāju sarūkšana), sociālie (sociālo grupu proporciju maiņa), ekonomiskie (koncentrēšanās tendences) apstākļi un teritoriālās pārvaldības politika.

Apdzīvojuma attīstības mērķis

- (98) Iedzīvotāju skaits 2030.g. robežās 220 000 – 270 000¹².
- (99) Gudrā sarūkšana - ar transporta, vides, komunikāciju un sociālajām inovācijām, **saglabāt apdzīvojuma struktūru**, apbūvi un infrastruktūru, kas nozīmīga uzņēmējdarbībai un augstai dzīves kvalitātei.

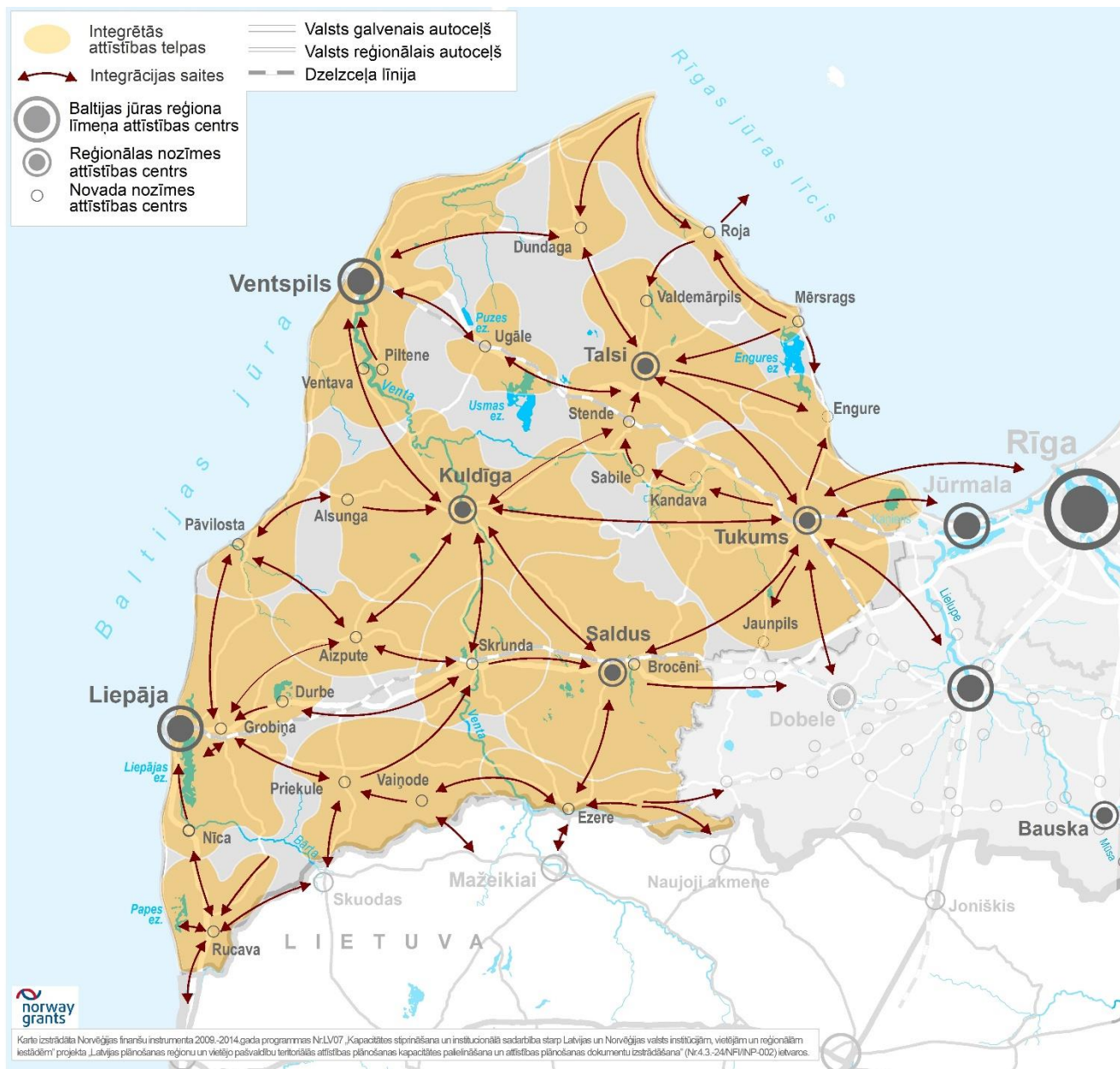
Risinājumi

- (100) Lai saglabātu apdzīvojuma struktūru, nepieciešams veidot vienotu daudznozaru savstarpēji papildinošu vietu orientētu politiku. Svarīgākie telpiskie risinājumi ir attīstības centru un integrēto attīstības telpu pieeja.
- (101) Koncentrēšanās princips paredz attīstības centru pieeju balstoties uz principu – lielāks atbalsts ir lielākajos centros. Kurzemes plānošanas reģionā ir šādi attīstības centru līmeņi:
- Baltijas jūras reģiona līmeņa/nacionālas nozīmes attīstības centri – Liepāja un Ventspils.
 - Reģionālas nozīmes attīstības centri – Kuldīga, Saldus, Talsi, Tukums.
 - Novada nozīmes attīstības centri – Aizpute, Alsunga, Brocēni, Dundaga, Durbe, Ezere, Grobiņa, Mērsrags, Nīca, Pāvilosta, Piltene, Priekule, Roja, Rucava, Sabile, Skrunda, Stende, Ugāle, Vaiņode, Valdemārpils, Ventava.

¹² 220 000 – neņemot vērā potenciālo imigrāciju, 270 000 – ņemot vērā potenciālo imigrāciju; prognozēts pēc PMLP datiem, saskaņā ar CSP datiem -200 000 līdz 250 000.

d. Vietējās nozīmes attīstības centri – noteikti pašvaldību attīstības plānošanas dokumentos.

- (102) Citas lauku teritorijas – veido viensētas, saimniecības, viensētu grupas, atsevišķi ražošanas un pārstrādes uzņēmumi.
- (103) Katrā no centru līmeņiem ir atšķirīgs attīstības resursu nodrošinājums, potenciāls, kas saistāms ar valsts atbalstu, īpaši - publiskajai infrastruktūrai. Tai pat laikā, lemjot par investīcijām, ir nepieciešamība vērtēt katru gadījumu atsevišķi, ņemot vērā individuāli atšķirīgos apstākļus, apdzīvojuma un sasniedzamības telpisko struktūru.

6. attēls Attīstības centri un integrētās attīstības telpas

- (104) Saskaņā ar valsts ilgtermiņa teritorijas attīstības pamatnostādņem Latvija 2030, reģiona attīstības centru funkcionālā tīkla balsti ir Liepāja, Ventspils, Kuldīga, Talsi, Saldus un Tukums. Liepāja kā industriāla pilsēta ar pieredzi un tradīcijām ražošanā un loģistikā un Ventspils kā loģistikas, izglītības, zinātnes un inovāciju centrs būs reģiona attīstības vadošais virzītājspēks ar pieaugošu starptautisko potenciālu. Vienlaikus šīs pilsētas sadarbībā ar Kuldīgu, Talsiem, Saldu un Tukumu nodrošinās reģiona specializēšanos konkurētspējīga tranzīta un loģistikas biznesa jomā, kā arī tehnoloģiski modernā pārtikas produkcijas ražošanā, zvejniecībā un tūrismā¹³.
- (105) Liepājai un Ventspilij, attīstot Baltijas jūras reģiona līmeņa attīstības centru potenciālu, ir jāveido izteiktāka Kurzemes reģiona organizējoša loma. Kuldīgai, Saldum, Talsiem un Tukumam blakus pakalpojumu funkcijām ir jāveido ražošanas un produkcijas apstrādes funkcijas, koncentrējot darba vietas.
- (106) Novadu nozīmes centri veidojami kā lokāli atbalsti punkti lauku attīstībai. Ņemot vērā šo centru atšķirīgo kapacitāti, turpmāk veidojama valsts vienota pieeja šo centru lomas noteikšanai. Kā priekšlikums turpmākās politikas veidošanā ir centru izveide, kur minimālais iedzīvotāju skaits pārsniedz 1000, un funkcionālajā teritorijā dzīvo vismaz 4000 iedzīvotāju, kas ir tālāk kā 30 km no reģiona un nacionālas nozīmes centra, veidojot atbilstošus apstākļus vidusskolas/ģimnāzijas esamībai, industrijas attīstības atbalstam, pakalpojumu attīstībai apkārtējā teritorijā. Nozīmīgas ir arī mazākas apdzīvotas vietas, kas var pildīt noteiktas novada attīstības atbalsta funkcijas balstoties uz vietējām nepieciešamībām vai ņemot vērā telpiskās īpatnības.
- (107) Vietējās nozīmes attīstības centri – pārsvarā bijušie pagastu administratīvie un saimnieciskie centri ir lokālas atsevišķu funkciju koncentrācijas vietas, kuru esamību un attīstību plāno vietējas pašvaldības. Vietējas nozīmes centri var veidoties pilsētās kā pakalpojumu, saimnieciskie, kultūrvēsturiskie, administratīvie, transporta vai citu funkciju koncentrācijas centri.
- (108) Citas lauku teritorijas kopā ar attīstības centriem veido funkcionāli saistītas telpas, kam ir apdzīvojuma uzturoša funkcija.
- (109) Balstoties uz apdzīvojuma struktūru un telpiskās koncentrēšanās principu, būtiski ir veidot sadarbības tīklu, kas centriem uzņemoties atbildību iesaista attīstības procesos apkārtējās teritorijas.
- (110) *Integrētas attīstības telpas* – ir priekšlikums sadarbības saišu veidošanā reģionālā līmenī, kur iniciatīvu uzņemas lielākie attīstības centri, kas veidojas partneriem vienojoties. Integrētās attīstības telpas veido funkcionālas pāri administratīvām robežām stāvošas, daudzveidīgu attīstības dalībnieku apvienības ar mērķi veidot kopējus risinājumus. To teritorijas, mērogi un dalībnieki var pārklāties atkarībā no risināmajām vajadzībām. Līvu krasts, Suitu novads, Saldus novada Ezeres pierobeža var būt attīstības telpu piemēri. Uz vietējo iniciatīvu balstītas, reģiona koordinētas, valsts atbalstītas tās var veidot pārvaldības modeli centru un apkārtējo teritoriju sasaistei un vietējās attīstības veicināšanai.
- (111) Princips – lielākie un spēcīgākie uzņemas atbildību, veido sadarbības saišu struktūru (6.att).

Vadlīnijas

- (112) Plānojot apdzīvojuma attīstību, vērtēt vietu funkcionālo unikalitāti un saiknes ar apkārtējo teritoriju, tai skaitā ārpus administratīvām robežām. Izvērtēt nepieciešamās teritorijas, balstoties uz pieejamo un paredzamo infrastruktūras attīstību, energiefektīviem un ainaviskiem risinājumiem.

¹³ Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija Latvija-2030, Saeima 2010.

- (113) Jaunu attīstības teritoriju plānot, pēc iespējas ievērojot dzelzceļa un valsts galveno un reģionālo autoceļu pieejamību, saistībā ar sabiedriskā transporta sistēmu.
- (114) Veidot aktīvāku politiku iedzīvotāju piesaistīšanai no citiem reģioniem, ar īpašām prasmēm un augstāko izglītību, veicināt iedzīvotāju iesaistīšanos, ietekmējot to ekonomisko aktivitāti, piem. veicinot iedzīvotāju nodarbinātību, mobilitāti.
- (115) Jāvērtē mājokļu politikas nepieciešamību saistībā ar reģionālo darba tirgus attīstību, t.sk sociālo un dienesta mājokļu nodrošināšanu, ņemot vērā esošo īres tirgu atsevišķās apdzīvotās vietās. Jāveicina mazbudžeta un īpašnieka būvēto mājokļu būvniecība, nodrošinot atbilstošas teritorijas.
- (116) Veicināt daudzveidīgu apdzīvoto vietu attīstību ar jauktu teritorijas izmantojumu. Reģionā ir nepietiekami attīstīts pakalpojuma sektors, īpaši uz ražošanu un eksportu orientēti pakalpojumi.
- (117) Kompaktu vēsturisko centru saglabāšana un nostiprināšana ciemos un pilsētās. Īpaša uzmanība būtu jāvelta muižu centru saglabāšanai un atjaunošanai, to integrācijai mūsdienu lauku politikas pasākumos. Sociālā kapitāla stiprināšanai, iedzīvotāju un uzņēmēju kontaktu veicināšanai, pilsētu-lauku attiecībām nozīmīga ir augstas kvalitātes publiskās telpas uzturēšanā un uzlabošanā.
- (118) Plānojot uz vietu orientētas politikas, ir jāņem vērā vietējās kopienas lauku teritorijās un mazās pilsētās vai apkaimes kopienas lielākajās pilsētās, izvairoties no straujiem džentrifikācijas procesiem (turīgo jaunienācēju ienākšana teritorijā, izspiežot vietējos iedzīvotājus, uzpērkot to īpašumus vai ietekmējot netieši ar īpašuma nodokļa pieaugumu, bet neradot darba vietas), tāpat nevajadzētu pieļaut slēgtu kopienu (*gated communities*) veidošanos, atsevišķu īpaši bagātu cilvēku liela izmēra īpašumu veidošanos, kuri norobežoti no vietējām kopienām.
- (119) Jāveicina ekonomisko un sociālo atšķirību mazināšana ar teritorijas plānošanas instrumentiem, galvenokārt nepieļaut aktivitātes, kas veicinātu sabiedrības segregāciju telpiskajā dimensijā. Ar sabiedriskajām un privātajām investīcijām jāveicina tādu publiski pieejamu telpu/teritoriju veidošana (gan patstāvīgu, gan sezonālu un īslaicīgu / notikumu / festivālu), kuras veicina sabiedrības integrāciju, vietējo sabiedrību dialogu ar intelektuālo eliti (vietējo un starptautisko), pilsētu-lauku attiecības, alternatīviem attīstības veidiem, inovācijām, utml.
- (120) Veidojot politiku pakalpojumu centru attīstībai, jāparedz alternatīva attīstība apdzīvotām vietām, kuras paliek ārpus šiem centriem vai to tuvējās apkārtnē.
- (121) Veidojot novadu un vietējo pakalpojumu centru tīklu, ir jāņem vērā transporta tīkls, īpaši attīstības koridori un lielo pilsētu ietekmes zonas (arī Rīgas ietekme).
- (122) Jāizvērtē rūpniecības teritoriju attīstība un atbalsts saistībā ar esošo apdzīvojumu un sasniedzamību.
- (123) Veidojot politiku pakalpojumu centru attīstībai, jāparedz pārrobežu sadarbība dažādos telpiskos līmeņos - pāri pašvaldību, plānošanas reģiona un valsts robežām.

2.3. Vietu sasniedzamība un infrastruktūra

Konteksts

- (124) Vietu sasniedzamība ir būtiskākais attīstības faktors – iespēja nokļūt dzīves, darba un pakalpojumu vietā, pieeja telekomunikāciju sniegtajiem pakalpojumiem, enerģijas avotiem ir būtiska gan vietas kvalitātes īpašība, gan nosaka saimniecisko struktūru izvietojumu. Sasniedzamību nosaka fiziskā transporta un inženierkomunikāciju infrastruktūra – ceļi, dzelzceļi, ostas, lidostas, elektropārvades līnijas, telekomunikāciju infrastruktūra, cauruļvadi, gan sasniegšanas līdzekļi – privātais un sabiedriskais transports, pakalpojumu sniedzēju operatoru darbs.
- (125) *Kurzemes enerģētikas* pamatinfrastruktūru veido 110 un 330 KV elektrolinijas, kas saista elektrostacijas ar lielākajiem enerģijas patērētājiem. Ņemot vērā vēja enerģētikas attīstības iespējas Kurzemes Z un plānoto attīstību jūrā – paredzēta jauna 330 KV līnijas izbūve /Kurzemes loks/ (7. att.).
- (126) Dabas gāze ir pieejama Kurzemes D gar gāzes vadu. Paredzama jauna gāzes savienojuma izveide ar Ventspili. Turpmāk gazifikāciju ietekmēs ģeopolitiskie un Eiropas gāzes regulējuma faktori. Kurzemē ir lielas pazemes gāzes glabātuves struktūras, kas var tikt izmantotas ZA Eiropas mēroga gāzes uzkrāšanai.
- (127) Naftas tranzītu nodrošina naftas produktu vads – Polocka – Ventspils.
- (128) Kurzemē ir ievērojami resursi vēja enerģētikas attīstībai, kas koncentrējas Reģiona R un augstieņu teritorijās. Paredzamo vēja enerģijas izmantošanu noteiks tehnoloģiskie risinājumi un atjaunojamās enerģētikas politika. Saules enerģētikas attīstībai potenciālas ir piekrastes teritorijas. Reģiona DR daļā ir ievērojami resursi ģeotermālās enerģētikas attīstībai, kas 1 km dziļumā sasniedz temperatūras gradientus 50-60 °C. Blakus tam attīstās apkures sistēmas, balstoties uz siltumsūkņiem nelielā dziļumā.
- (129) Reģionā ir lielas iespējas nodrošināt ar koksnes, atkritumu pārstrādes (NAIK) un citiem vietējiem enerģijas avotiem, kas ir īpaši svarīgi lokālā līmenī, nodrošinot lētākus un mazāk ārēji atkarīgus enerģētikas risinājumus.
- (130) Digitālā sabiedrībā nozīmīga ir telekomunikāciju attīstība. Piekļuve ātram internetam, ko nodrošina atbilstošas kvalitātes infrastruktūra un pakalpojumu piedāvājums, ir katras vietas mūsdienu attīstības nepieciešamība, kas ne visur ir pieejama. Turpinās optisko telekomunikāciju tīkla sabiezinājuma attīstība. Ir jāpāriet no biznesa orientētas pakalpojumu sniegšanas uz vispārēju teritoriālo pārklājumu.
- (131) *Kurzemes transporta* pamatinfrastruktūru veido divi multimodālie transporta koridori Rīga – Liepāja (D koridors), Rīga – Ventspils (Z koridors), kas ietver valsts galvenos autoceļus, dzelzceļus, 2 ostas, lidostas. Kravu pārvadājumos dominē Z koridors, D koridors ietver arī 330 KV augstsprieguma elektrolinijas. Abiem koridoriem ir iespējas attīstīt dzelzceļa pasažieru pārvadājumus. Starptautiski Ventspils iekļauta TEN-T Eiropas transporta pamattīklā, Liepāja – TEN-T visaptverošajā tīklā¹⁴.
- (132) Baltijas mērogā Kurzemes reģiona tuvākie lielākie centri kaimiņos ir Rīga, Jelgava, Šauļi, Klaipēda. Kurzemes reģiona mērogā – ir pieci galvenie mezgli – Liepāja, Ventspils,

¹⁴ TEN-T pamattīkls Eiropas vienotā transporta tīkla daļa, kas tiek prioritāri finansēta līdz 2030. gadam, TEN-T visaptverošais tīkls Eiropas vienotā transporta tīkla daļa, kas tiek prioritāri finansēta līdz 2050. gadam. Abi tīkli ietver visus transporta veidus - dzelzceļa, autoceļu, jūras, gaisa, iekšējo ūdensceļu un kombinēto pārvadājumu transportu

- (134) Kurzemei un valstij kopumā nozīmīgs ir kravu tranzīts, ko nodrošina starptautiskās Ventspils un Liepājas ostas, sasaistē ar citiem transporta veidiem. Ventspils iekļauta Eiropas nozīmes transporta infrastruktūras pamattīklā ostām, Liepāja - visaptverošajā tīklā. Kurzemes reģions apkalpo nedaudz mazāk kā pusi no visām Latvijā pārvadātajām kravām. Mazo ostu attīstībai ir reģionāla nozīme kā kravu (īpaši Mērsraga osta), zvejas, lokālas satiksmes – Roja, Pāvilosta un Engure, gan tūrisma jahtu ostas. Būtiska ir ostu savienošana ar kvalitatīvu sauszemes infrastruktūru, tā vairojot ostu attīstības multiplikatīvo efektu.
- (135) Pašlaik dzelzceļa nozīme tiek vērtēta no kravu transporta viedokļa. Dzelzceļa satiksmes nozīme (gan kravas, gan pasažieru) var pieaugt, mazinot transporta radītos negatīvos efektus; elektrificējot līnijas, tās loma īpaši pieaugs.
- (136) Liepājas un Ventspils lidostas perspektīvā attīstīsies kā starptautiska pasažieru pārvadājumu lidostas. Abas lidostas ir TEN-T visaptverošā tīkla elementi, kas ilgtermiņā nodrošinās reģiona starptautisko sasniedzamību. Turpināsies nosēšanās laukumu/mazo lidostu attīstība, kam būs tūristus apkalpojoša un operatīvā transporta – glābšanas, medicīnas, aizsardzības funkcijas.
- (137) Reģiona *sabiedriskā transporta pamatstruktūru* veido autobusu un privātā satiksme. Pie sarūkošas iedzīvotāju tendences un sabiedrības novecošanās, mazapdzīvotās teritorijās sabiedriskā transporta izdevumi palielinās, kļūstot nerentabli. To kompensē privātās automašīnas.
- (138) Iedzīvotāju mobilitātes pieaugums palielinās darba iespējas ārpus reģiona, saglabājot dzīvesvietu. Mainoties sabiedriskā transporta organizācijai, tradicionāli sabiedriskā transporta pakalpojumi saglabāsies tikai starp reģionālas nozīmes centriem.
- (139) *Vietu sasniedzamību* nodrošina infrastruktūras attīstības un satiksmes organizācijas kopdarbs. Reģionā ir teritorijas, kas ir slikti sasniedzamas ar sabiedrisko transportu, kur jāpavada vairāk kā stunda līdz reģionālas un nacionālas nozīmes attīstības centriem. Tā veidojas lielā attāluma, sliktas sabiedriskā transporta organizācijas, vai asfaltēto ceļu trūkuma (mazs pārvietošanās ātrums) dēļ.
- (140) Veidojas jauni transporta risinājumi un tehniskais nodrošinājums - strauji attīstās elektrotransporta, komodālā transporta pieeja (izmantojot dažādus transporta veidus, lai sasniegtu mērķi). Tas prasa iedzīvotāju pārvietošanās paradumu maiņu. Palielinās velotransporta izmantošana un integrācija urbānajā vidē, e-mobilitāte.
- (141) Ar enerģētikas, transporta un telekomunikāciju attīstību saistāmas rūpniecības un loģistikas perspektīvās koncentrēšanās vietas. Saimniecības /uzņēmējdarbības attīstībai būtiska ir kompleksa infrastruktūra – piedāvājot attiecīgas platības, ērtu piekļuvi – dzelzceļš, pievedceļi, atbilstošas jaudas elektroenerģija, gāze, telekomunikāciju pakalpojumi, cita nepieciešamā infrastruktūra.

Vietu sasniedzamības mērķis

- (142) Nodrošināt labu vietu sasniedzamību izmantojot energoefektīvus un ekoloģiski drošus risinājumus.
- (143) 2 stundu sasniedzamība no Liepājas un Ventspils līdz Rīgai pa dzelzceļu un 1 stunda ar lidmašīnu.
- (144) 45 minūtes no novadu nozīmes centriem līdz reģiona pakalpojumu centram,
- (145) 60 min. starp reģiona centriem.

8. attēls Transporta infrastruktūras attīstība

Risinājumi

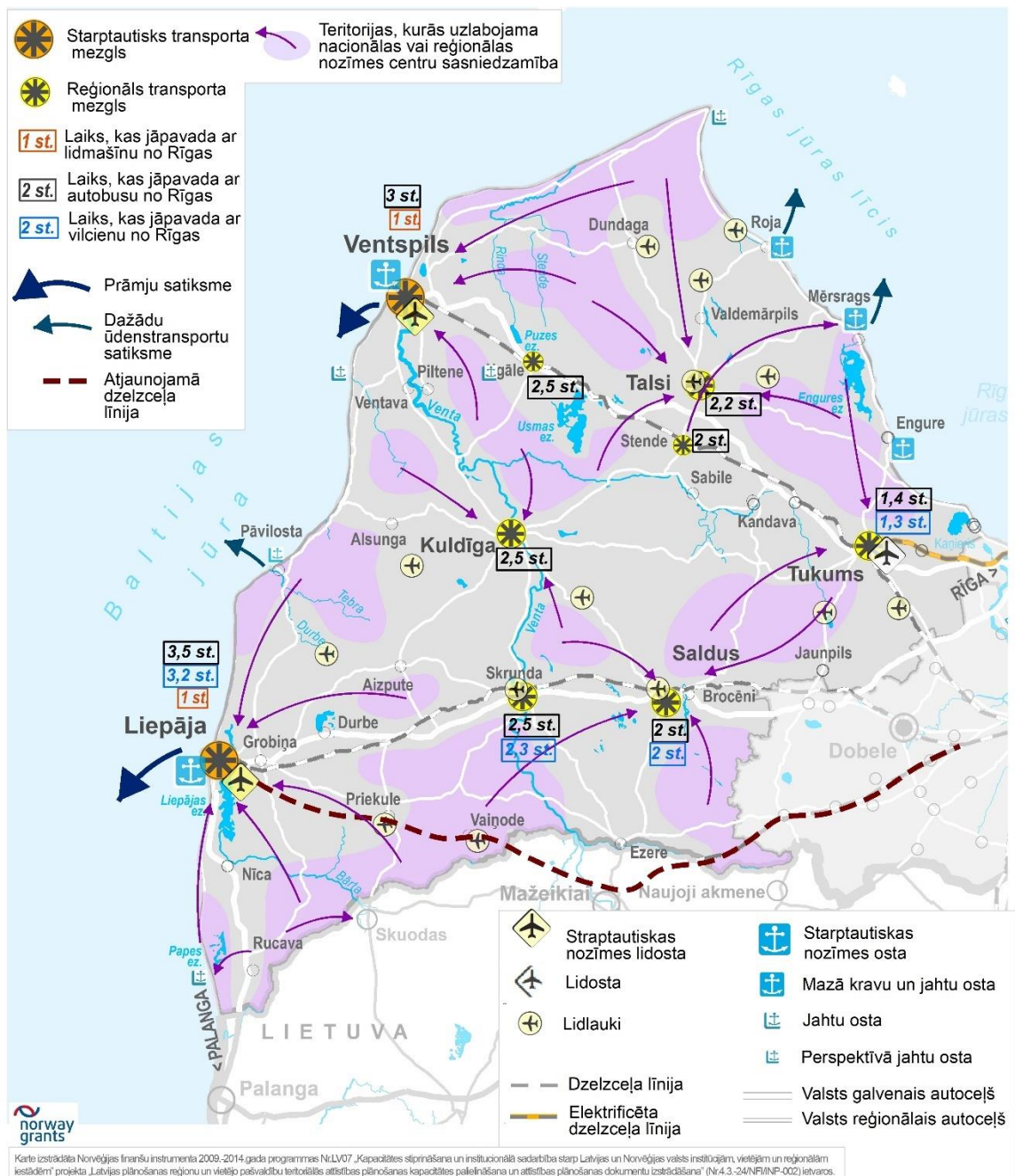
- (146) Lai sasniegtu mērķi, nepieciešams mainīt attieksmi pret sasniedzamības plānošanu uz vietu orientētu pieeju, kas balstās uz integrētu infrastruktūras un satiksmes organizācijas plānošanu noteiktā teritorijā.
- (147) Mainīt satiksmes infrastruktūras plānošanu uz daudznozaru (dzelzceļa, autoceļu, avio, jūras transporta) plānošanu ietverot satiksmes organizācijas plānošanu – no nozares plānošanas uz sasniedzamības plānošanu, kā telpiskās plānošanas sastāvdaļu, izvirzot par mērķi nodrošināt vietas sasniedzamību. Koordinējot rīcības, iespējams izvairīties no paralēliem risinājumiem, kas veido nevajadzīgu konkurenci, dodot maksimālu efektu teritorijas sasniedzamības nodrošināšanai.

Satiksmes infrastruktūrā nepieciešamās izmaiņas

- (148) Transporta koridoru nozīmes korekcijas papildinot Latvija 2030 ar starptautisku transporta koridoru – Liepāja – Lietuvas robeža (Klaipēda) nacionālas nozīmes transporta koridoriem Kuldīga – Saldus - Ezere (Mažeiki); Ventspils – Pāvilosta – Grobiņa.
- (149) Transporta infrastruktūrā prioritāte jāparedz risinājumiem, kas nodrošina ātru reģiona sasniedzamību – starptautiskas, nacionālas un reģionālas nozīmes ceļu kvalitātes uzlabošana.
- (150) Dzelzceļu infrastruktūras nodrošināšanu ātriem pasažieru pārvadājumiem, tai skaitā iespējamu elektrifikāciju.
- (151) Ostu un lidostu attīstība – pasažieru transportam un kravām.
- (152) Prioritāri atbalstot savienojumus, kas nepieciešami ostu sasaistei ar iekšzemi un lielākajiem ražošanas objektiem, kas kalpo par katalizatoru reģiona ekonomikas attīstībai.
- (153) Svarīgi ir koncentrēties uz savienojumiem, kas traucē noteiktu teritoriju sasniedzamības nodrošināšanu, uzlabojot novadu un vietējos attīstības centru savienojumus ar starptautiskas un nacionālas nozīmes transporta koridoriem.
- (154) Pierobežas ceļu attīstība – Rucava – Vainode – Ezere - Auce (“Kurzemes josta”), paredzot pārrobežu risinājumus.
- (155) Meklēt risinājumus slēgtā dzelzceļa līnijas Rīga - Mažeiki – Liepāja atjaunošanai (8. att.)
- (156) Transporta infrastruktūras kvalitāte ir vitāli svarīga apdzīvojuma saglabāšanai un saimniecības attīstībai reģionā. Perspektīvā noteiktās izmaiņas paredz prioritātes infrastruktūras uzlabošanā. Tās saistītas ar nepieciešamo vietu sasniedzamības nodrošināšanu maksimāli īsā laikā, ko panāk integrējot infrastruktūras kvalitāti ar satiksmes organizāciju.
- (157) Turpmākās desmitgades uzdevums ir visu pagastu centru cietās segas savienojums ar nacionālā, reģionālās un/vai novadu nozīmes centriem, nodrošinot pakalpojumu pieejamību.
- (158) Ņemot vērā ierobežoto līdzekļu apjomu, būtiski ir nodrošināt kompleksus risinājumus, kas paredz noteiktu infrastruktūras objektu pilnu rekonstrukciju, tā veicinot problēmu risinājumu lielākā teritorijā.

Satiksmes organizācijā nepieciešamās izmaiņas

- (159) Panākt ātrus reģiona teritoriju savienojumus ar nacionālās un reģionālās nozīmes centriem, galvaspilsētu, kā arī Eiropas vienotajiem transporta tīkliem izmantojot ātrākos transporta veidus un to kombinācijas.
- (160) Veidot vienotu satiksmes organizācijas modeli balstoties uz dažādu satiksmes veidu sadarbību.
- (161) Veidot transporta mezglu punktus, kas kalpo par pārsēšanās vietām uz atšķirīgiem sabiedriskā / privātā transporta veidiem.
- (162) Dzelzceļa pasažieru transportam integrētas transporta sistēmas ietvaros ir jānodrošina ātru lielāko transporta mezglu sasniedzamību ar Rīgu, kas savukārt savienota ar ātru transportu Baltijā (Rail Baltica) un Eiropā (Rīgas starptautiskā lidosta), paverot citas iespējas darba tirgum. Liepājas un Ventspils starptautiskās lidostas veido ātrus savienojumus ar Rīgu un Baltijas jūras reģionu. Transporta mezgli veidojas kā jaunas izaugsmes centri turpmākās infrastruktūras, ražošanas un loģistikas attīstībai.

9. attēls Transporta organizācijas attīstība

- (163) Veidot atšķirīgus individuālus risinājumus mazapdzīvotās teritorijās, izmantojot sabiedriskā un privātā transporta kombinācijas.
- (164) Mainīt attieksmi pret sabiedrisko transportu, padarot to par sabiedriski nozīmīgu kopējās vietu sasniedzamības integrētu sastāvdaļu, kā arī motivēt izmantot ekoloģiski tīrākus, drošākus, pārvietošanās veidus.
- (165) Ārējās sasniedzamības nodrošināšanai būtiskāks kļūs Lietuvas tuvums, kas prasa integrētus starpvalstu risinājumus.
- (166) Būtiski attīstīt pārrobežu sabiedriskā transporta/tūristu plūsmas attīstības nepieciešamību ar Lietuvu un Igauniju (jūrā). Esošais savienojums ir starp Liepāju un Klaipēdu, kas ar laiku var būtiski palielināties. Jauni iespējamie Lietuvas mērķi var būt Skoda, Mažeiki,

Naujoji Akmene, kas var veicināt pārrobežu darbaspēka mobilitāti un tūrisma braucienus. Vēl pilnībā neizmantota ir Baltijas jūras prāmju pasažieru satiksme.

Vadlīnijas

Sasniedzamība

- (167) Jāpāriet no tradicionālā transporta plānošanas, kuras pamatā ir transporta intensitātes - izmaksu pieejas, uz sasniedzamu vietu plānošanu. Šādā gadījumā plānošana būs vērsta uz cilvēku, kopienu, pakalpojumu, ražošanas vajadzībām.
- (168) Jāparedz transporta mezglu attīstības teritorijas. Plašāk jālieto transporta komodālās plānošanas principi, veidojot satiksmes transporta mezglus/pārsēšanās vietas. Transporta mezgli veido jaunas iespējas attīstībai, koncentrējot pakalpojumus un ražošanu.
- (169) Plānojot sasniedzamību, izvērtēt teritoriju ekonomiskos, demogrāfiskos un sociālos rādītājus. Plānojot ņemt vērā sarūkšanas tendences. Veidot laika plānošanas teritorijas sasniedzamības modeļus, paredzot adaptīvus risinājumus dažādos gadījumos. Jāuzlabo laika sasniedzamība, attīstot infrastruktūru un uzlabojot efektīvu pārvadājumu ātrumu.
- (170) Plānojot transporta infrastruktūras un sabiedriskā transporta organizācijas attīstību, ņemt vērā teritorijas ar sliktu sabiedriskā transporta sasniedzamību.
- (171) Veidojot mobilitātes plānus vai plānojot teritoriju sasniedzamību, izvērtēt situāciju funkcionāli skartajās teritorijās, plānojot risinājumus neatkarīgi no teritoriju administratīvās piederības, sadarbojoties ar blakus pašvaldībām.
- (172) Paredzēt sabiedriskā transporta pārsēšanās punktus, kuros nepieciešams attīstīt infrastruktūru - galvenokārt lielu autoceļu malās (park&ride¹⁵ infrastruktūra, kiss&ride infrastruktūra, bike&ride infrastruktūra). Plānojot sabiedrisko transportu noteikt un paredzēt intermodālos perspektīvos pasažieru apmaiņas (mijmaiņas) punktus.
- (173) Paredzēt turpmākos avio nosēšanās laukumu/lidostu attīstību, izvērtējot to izmantošanu tūrisma, operatīvās transporta funkciju veikšanai.
- (174) Jāuzlabo piekļuve nozīmīgākajiem vietējiem objektiem, piemēram, uzņēmējdarbības centriem un tūristu apskates objektiem.
- (175) Reģiona lauku teritoriju un novada nozīmes centru attīstībai īpaša loma ir reģiona nozīmes ostu - Mērsraga, Pāvilostas, Rojas un Engures - infrastruktūras straujai attīstībai, turklāt tā cieši jāsaista ar efektīvu iekšzemes transporta tīklu struktūru, tai skaitā dzelzceļu. Plānot lielāko uzņēmumu transporta infrastruktūras sasaisti ar ostām.

Tehniskā infrastruktūra

- (176) Balstoties uz iedzīvotāju skaita un kustības prognozi, ietverot aglomeratīvus efektus, darba vietu attīstības prognozi, stratēģijās sniegt priekšlikumus pilsētu administratīvo robežu mainīšanai, ūdens ņemšanas vietu platības un izvietojumu, ūdens piegādes objektu un pievadu izvietojumu, atkritumu savākšanas vietu platības un izvietojumu, paredzēt zemes gabalu rezervēšanu elektroapgādes infrastruktūras izvietojumam, ceļu un transporta pieejamības izvērtējumu, iespējamās kanalizācijas būvju un tīklu izvietojuma vietas, prognozējamo mājokļu skaitu un to sadalījumu pa veidiem, apsvērumi par otro mājokļu attīstību un vietām/ platībām to izvietojumam, teritorijas atpūtai un rekreācijai (vajadzība pēc atpūtas objektiem – sporta, fiziskās, kultūras, izpriecu, atrakciju būvēm, laukumiem,

¹⁵ “Park&ride” – “novieto un brauc”- automašīnu novietošana stāvvietās pārsēšanās punktos, lai izmantotu sabiedrisko transportu. “Bike&ride” – velo novietošana stāvvietās pārsēžoties uz sabiedrisko transportu. “Kiss&ride” – apriktas vietas automašīnām pa saziņu iekāpšanai un izkāpšanai, kā arī īslaicīgai gaidīšanai.

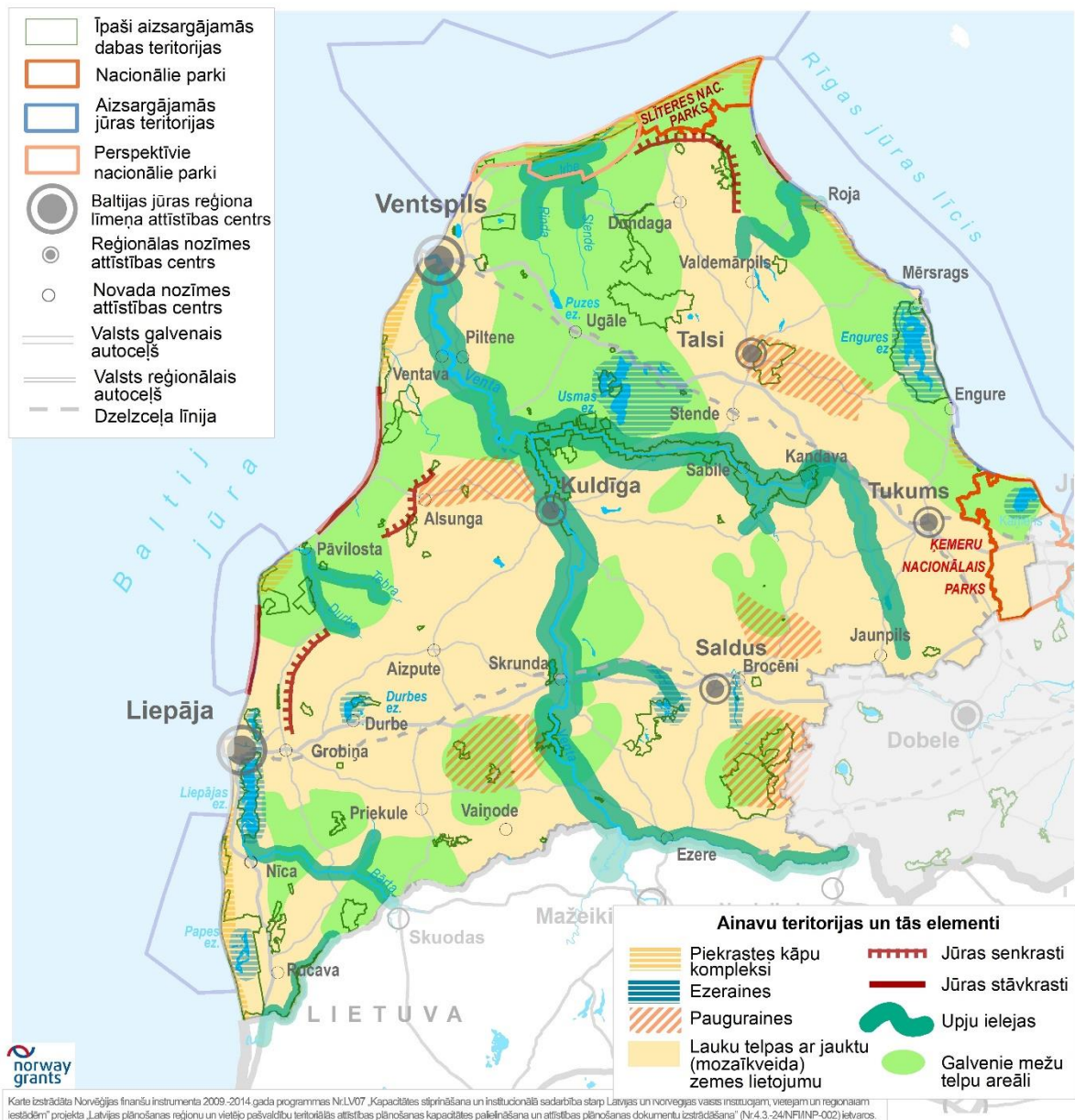
parkiem, peldvietām un pludmalēm, tūristu takām, mežiem sēņošanai un ogošanai, piknikiem).

- (177) Ieteicams noteikt teritorijas tehnoloģisko un biznesa parku izvietojumu.
- (178) Izvērtēt un paredzēt teritorijas pakalpojumu attīstību balstoties uz “minimālo pakalpojumu grozu”.
- (179) Reģiona nozīmes pilsētu/ lielo ciemu attīstības plānošanai ieteicams izvērtēt esošās profilējošās (specializācijas vai unikālās) funkcijas un ar to saistītos pakalpojumus, kā arī jaunu pakalpojumu funkciju attīstības iespējas. Nepieciešamības gadījumā paredzēt tam teritorijas primāri balstoties uz jau esošajām platībām, veidojot teritorijām un ēkām citas funkcijas, apgūstot pamestas urbānās teritorijas.

2.4. Dabas un kultūrvides telpa

Konteksts

- (180) Dabas un cilvēku veidotā kultūrvidē mijiedarbībā veido ainavas, kas tiek saprastas ar vienotu dabas un kultūrvēsturisko mantojumu. Dabas ainavas nosaka dabas apstākļi un zemes izmantošanas vēsture, kas lielā mērā ietekmē kultūrvidi.
- (181) Kurzemē nodalāmas lielās dabas ainavu telpas, ko veido lauku/lauksaimniecības un mežu areāli, kas veido atšķirīgu saimniekošanas, apdzīvojuma un kultūrtelpas struktūru (10. att.). Īpaša ir piekraste ar savu vēsturiski noslēgto jūras orientēto saimniecību, kas glabā īpatnēju unikālu kultūras mantojumu. Pierobeža ir kultūrtelpas “mala”, kas veidojas robežu efektu ietekmē. Urbānās teritorijas atstāj ietekmi uz apbūvi, iedzīvotāju nodarbošanos, mobilitāti veidojot pārejas telpu – tuvo piepilsētu. Dabas un apdzīvojuma saskares vietas veido konflikta teritorijas, kas izplatītas piekrastē, pieūdeņu teritorijās un piepilsētās.
- (182) Ņemot vērā pašreizējās tendences, var prognozēt, ka Kurzemes reģionā lauku telpas attīstība nākotnē diferencēsies, saglabājoties to izvietojumam. Pieaugot intensīvās produkcijas ražošanai, palielināsies lielie zemju masīvi, mainot lauku ainavu. Tai pat laikā, saglabāsies un attīstīsies pus-naturālās, ekoloģiskās, bioloģiskās un cita veida lauksaimniecībai alternatīvās saimniecības, kas vērstas uz augtākām produkcijas prasībām. Veidosies līdzsvarotas lauku kultūrainavas, saglabājot ainavu ekoloģiskās, bioloģiskās, kultūras un estētiskās vērtības.
- (183) Lauku un mežu telpu ainavu papildina īpaši aizsargājamās dabas un kultūrvēsturiskās teritorijas un pieminekļi (11. att.). Statuss negarantē automātisku aizsardzību vai vērtību saglabāšanu, bieži novedot pie vides degradācijas un vērtību zaudēšanas. Turpmāk paredzama lielāka īpašnieku iesaiste vērtību saglabāšanā, paredzot attīstības iespējas.
- (184) Palielinoties iedzīvotāju mobilitātes iespējām, ienākumu līmenim un daudzveidīgākām darba vietu iespējām, lauku un piepilsētas teritorijas iekļausies urbanizācijas procesos – mājokļi “pilsētniekiem”, “otrās mājas”, kas vairs nebūs saistīti ar lauksaimniecību. Saglabāsies interese par tradicionāli publiskām teritorijām – piekrasti, pieūdeņiem, ainaviski izteiksmīgām teritorijām. Pieaugot migrācijai, jaunienācēji ienes citu kultūrvidi un vērtības, kas ne vienmēr respektē tradicionālās vērtības un ainavu. Par to ir atbildīgi vietējie cilvēki.

11. attēls Dabas un ainaviski vērtīgās teritorijas

- (186) Suitu un Līvu kultūrtelpa, Rucavas, Bārtas, Nīcas, Abavas, ķoniņu kultūrvēsturiskās teritorijas koncentrē materiālo un nemateriālo kultūras mantojumu, UNESCO mantojuma vietas - Kuldīgas vecpilsēta kopā ar Ventas ieleju, vikingu kultūrvēsturiskais mantojums Grobiņā, kā arī muižu kompleksi, pilsētu centru vēsturiskās apbūves ir dažas nozīmīgas kultūras liecinieces (12. att.).
- (187) Turpmākā vērtību saglabāšana un iesaiste ekonomiskā apritē būs vērsta uz mūsu attieksmes maiņu pret formāliem kritērijiem – nenovērtētā pārvērtēšana un saudzēšana, un saudzējamā saprātīga izmantošana, izzūdot striktam dalījumam.
- (188) Kultūras kontekstu veido mūsu zināšanas un attieksmes. Sarūkoša iedzīvotāju skaita apstākļos paredzama izglītības zinātnes un kultūras pakalpojumu koncentrēšanās

starptautiskas nozīmes (Baltijas jūras reģiona līmeņa) centros – Liepājā un Ventspilī, ietverot universitātes, to filiāles un saistītās zinātniskās institūcijas. Kuldīga, Saldus un Talsi veidosies kā reģionāli izglītības kompetences un kultūras centri, kas koncentrēs vidēja līmeņa izglītību. Svarīgi ir saglabāt un attīstīt vietējās iniciatīvas kultūrvides, dabas teritoriju aizsardzībā un izmantošanā. Lokālo izglītības un kultūras centru esamība uztur tradīcijas un vietas identitāti, kas atšķir un piesaista – svarīgi būt atšķirīgam.

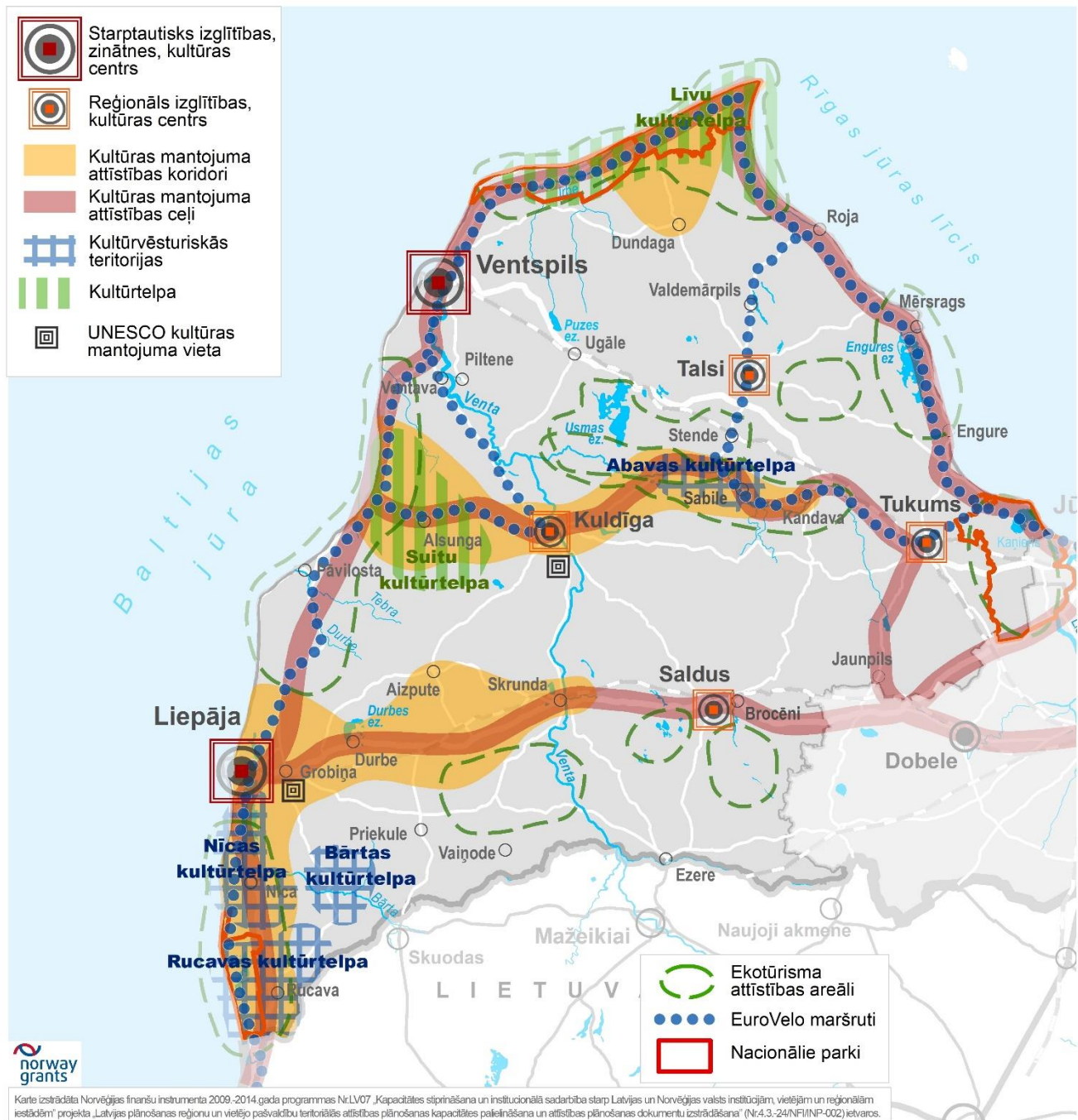
- (189) Cilvēka tieksme iepazīt atšķirīgo veido pamatu ceļošanai. Tūrismam Kurzemē visā tā daudzveidībā piemīt liels izziņas potenciāls. Respektējot katras vietas unikalitāti, reģionā ir vietas ar augstāku potenciālu, kas ietver daudzveidīgākus tūrisma resursus. Kultūras mantojuma attīstības koridori aptver “Brīvības ceļu”, “Jēkaba ceļu”, “Līvu ceļu”, kas koncentrē kultūrvēsturisko mantojumu, ekotūrisma attīstības areālus, EUROVELO 10 un 13 maršrutus, nacionālos un dabas parkus, pilsētas - tūrisma centrus, kur pieejamas daudzveidīgas atrakcijas.
- (190) Ņemot vērā globālo tendenci – palielināties tūristu skaitam, Kurzemes reģionam ir labas iespējas veidot kompleksus reģionālus produktus, kas vērsti uz dabas tūrismu, piekrasti, kultūrvēsturisko un militāro mantojumu. Attīstās izziņas tūrisms, īpaši jauniešu vidū.

Dabas un kultūrvides telpas attīstības mērķis

- (191) *Pārveidojot saglabāt* – ainaviski sakopta, funkcionāli izmantota telpa, kas veido reģiona un vietu identitāti, pamatu tūrismam, ekonomikai kopumā, atbildību nākamībai.
- (192) Sasniedzamie rādītāji:
- sakoptas un apsaimniekotas visas kultūrvēsturiskās vietas
 - dabas un kultūras aizsargājamās vērtības iesaistītas tūrisma aprīvē
 - panākta attieksmes izmaiņa pret dabas un kultūrvēsturisko mantojumu

Risinājumi

- (193) Lai panāktu dabas un kultūrvides telpas attīstības mērķa sasniegšanu, nepieciešama integrēta, uz zināšanām un kultūras pārmantojamību balstīta ainavu vērtību saglabāšana un jaunu veidošana.
- (194) Modernās sabiedrības prasības pēc produktīvas telpiskās rīcības ietver izmaiņu priekšnosacījumus, kas prasa sabiedrības zināšanas un iniciatīvas kultūras pārmantojamības nodrošināšanai, no vienas puses, un, telpas mantojuma respektējošām attīstības politikas rīcībām, no otras. Svarīgi ir veidot līdzsvaru starp individuālajām un sabiedriskajām interesēm respektējot dažādas puses. Dabas un kultūrvides telpa integrē apdzīvojuma, sasniedzamības, lauku un pilsētu attīstības aspektus.
- (195) Ņemot vērā ainavu veidošanās atšķirības, tiek izceltas šādas ainavu telpas: piepilsētas, pieceļu ainavas, lauku telpas, mežu, piekrastes un pierobežas ainavu telpas, kas prasa īpašu plānošanas attieksmi.
- (196) Veidot izpratni par dabas un kultūras mantojuma nozīmi valsts un pašvaldību institūcijās, skolās, iegūstot jaunas zināšanas par to apsaimniekošanu.
- (197) Izmainīt dabas un kultūrvides vērtību saudzēšanas praksi – veidojot risinājumus to iesaistei ekonomikā /īpaši jau objektus un teritorijas, kuru stāvoklis prasa nekavējošu darbību/, veidojot alternatīvus risinājumus un jaunas apsaimniekošanas prakses apgūšanu.
- (198) Paplašināt dabas vērtību izmantošanu izglītības, tūrisma un citiem mērķiem panākot informētības palielināšanos un ekonomisko aktivitāšu pieaugumu.

- (199) Nozīmīgu dabas un kultūras vērtību saglabāšana un uzturēšana, nodrošinot veselības, izglītības, kultūras un administratīvās funkcijas vēsturiski izveidojušās vietās un iesaistīšanos jaunā attīstībā.
- (200) Balstoties uz esošajām dabas aizsardzības teritorijām, paplašināt Slīteres nacionālo parku, kas ļautu efektīvāk saskaņot dabas, kultūrvēsturiskās un attīstības jautājumus ekoloģiski jutīgās piekrastes teritorijās.
- (201) Veicināt lauku centru attīstību, kas ir pakalpojumu vietas un inovāciju centri, un vienlaikus izklīdētā lauku apdzīvojuma saglabāšanu, tādējādi dodot cilvēkiem iespējas izvēlēties laukus kā dzīves vidi vai nu centrā, vai savrupstētā.
- (202) Jaunu zināšanu izplatīšana lauku iedzīvotāju vidē veicina sabiedrības iesaistīšanās nozīmīgu lauku attīstības jautājumu risināšanā gan kopīgi reģionā, gan atsevišķās tā vietās. Tas līdzsvarotu to cilvēku ietekmes spēku, kas jau tagad intensīvi saimnieko un

izmanto valsts politikas piedāvātās iespējas, ar to cilvēku pagaidām potenciālām iespējām un vēlmēm, kas dzīvo laukos, bet nav atraduši savu nišu jaunajās ekonomiskajās un sociālajās attiecībās.

- (203) Līdzsvarot atbalstu uzņēmējiem, kas orientēti uz lielražošanu un tiem, kas perspektīvu saskata alternatīvo saimniekošanas veidu attīstībā. Īpaši jāveicina mazo uzņēmēju, kas saimnieko daudzfunkcionālās aizsargājamās teritorijās un ainaviski nozīmīgajās teritorijās, inovatīvā darbība.
- (204) Izmantojot plānošanas līdzekļus veidot līdzsvaru starp ainavu kā individuālās darbības sfēru, kas saistās ar īpašuma tiesībām, un ainavas publisko uztveres telpu saskaņojot privātās un sabiedrības intereses (tūrisms, ainavas estētika, vietu pieejamība, informācija u.c.), kas ir nozīmīgs priekšnosacījums identitātes uzturēšanai un veidošanai turpmāk.
- (205) Izstrādāt plānošanas dokumentus – tematiskos plānojumus, kas veicina noteiktu teritoriju attīstību (Latvijas – Lietuvas pierobeža, vienotais dabas un kultūras mantojums, tūrisms, piepilsētas)
- (206) Nosakot vasarnīcu, mazdārziņu, degradēto teritoriju, bijušo militāro un industriālo teritoriju, pamesto apdzīvoto vietu turpmāku izmantošanu, katrai situācijai nepieciešams papildus izvērtējums. Šādām problēmteritorijām nepieciešams atbalsts – gan politiku veidošanā, gan investīciju jomā.
- (207) Nepieciešamas politikas vadlīnijas, kas aizsargātu esošo apdzīvoto vietu vēsturiski veidoto vizuālo tēlu (ēku augstumu, apjomu, jumtu formas, būvmateriālu izmantošanu, krāsojumu, apzaļumojumu un citas pazīmes).
- (208) Reti apdzīvotās teritorijās, piekrastē un citos tūrismam nozīmīgās vietās, plānojot pakalpojumu un infrastruktūras izvietojumu un pieejamību, ir jāņem vērā tūrisma un sezonāli dzīvojošo iedzīvotāju (atpūtnieku) intereses un vajadzības. Jāveicina enerģijas, ūdens, atkritumu, komunikāciju un mobilitātes tehnoloģiju (inovāciju) attīstīšanu, kas spēj nodrošināt augstas kvalitātes dzīves līmeni viensētās, saglabājot vidi un atbilstoši reģiona iedzīvotāju maksātspējai.
- (209) Apdzīvoto vietu attīstības plānošanā dažāda veida dabas un kultūras objekti, tostarp dabas aizsardzības objekti un kultūras pieminekļi, jāvērtē kā apdzīvotās vietas attīstības resursi, kuru sakopšanā ieguldītie līdzekļi dod ne tikai netiešu, bet arī tiešu atdevi.
- (210) Pilsētu un ciemu teritorijās paredzēt ūdensmalu izmantošanu sabiedrības atpūtas vajadzībām. Paredzēt pārvietošanās iespējas gar ūdensmalām (pastaigu takas, celiņi skriešanai, skrituļošana, velo celiņi u.c.), kā arī pieeju tām. Nepieciešamības gadījumā un iespēju robežās risināt jautājumus par zemes īpašumu atpirkšanu sabiedrības vajadzībām.
- (211) Plānojot dabas un kultūrvides telpas attīstību, jānodrošina vides un informācijas pieejamība publiskajos dabas un kultūras objektos.

Vadlīnijas

Piepilsētu areāli

- (212) Piepilsētas areālos par prioritāti uzskatāma teritoriju noteikšana valsts, reģiona un pilsētu attīstībai/ nepieciešamo norišu darboties spējas nodrošināšanai, tai skaitā tehniskajai, vides infrastruktūrai, rekreācijai, kūrortsaimniecībai, citām dabas teritorijām, kas nodrošina pilsētas un to apkaimes dzīves vides kvalitāti.
- (213) Izvērtēt apbūves objektu, atsevišķi izvietotu ražošanas ēku izvietojumu ainaviski vērtīgās un rekreācijas telpās; veicināt jaunu piepilsētu mājokļu, ciemu nodrošināšanu ar atbilstošu tehnisko un vides infrastruktūru, pakalpojumiem un darba vietām, rekreācijas iespējām.

- (214) Paredzēt sabiedriskā transporta, veloceļu, kājāmgājēju ceļu attīstības iespējas.

Pieceļu areāli

- (215) Izvērtēt jaunu ražošanas/infrastruktūras objektu plānošanu, nepieciešamības gadījumā paredzot kompleksus risinājumus investīciju piesaistei.
- (216) Izvērtēt sabiedriskā transporta attīstības mezglu punktu teritorijas, nepieciešamības gadījumā rezervējot teritorijas.
- (217) Ceļiem piegulošos areālos plānošanas procesā ieteicams noteikt ainavu telpas un ainavas elementus, kam ir izcila vizuālā un estētiskā vērtība, vai kas rada braucienā uztveramo vizuālo ainavas telpas dažādību; jāparedz to saglabāšanai nepieciešamās rīcības.

Lauku telpas areāli

- (218) Ieteicams paredzēt vides kvalitātes uzturēšanu, nelabvēlīgo dabas procesu attīstības ierobežošanu vai novēršanu,
- (219) Ir jāizvērtē bijušie padomju armijas objekti, paredzot turpmākās izmantošanas iespējas.
- (220) Ieteicams paredzēt ainavas telpiskās struktūras izvērtējumu.
- (221) Teritorijās, kam ir īpaša kultūrvēsturiska nozīme, iestrādāt ieteikumus, kas veicinātu reģionālo būvniecības tradīciju renovēšanu jaunos apstākļos.
- (222) Izvērtēt alternatīvo saimniekošanas veidu attīstības iespējas īpaši aizsargājamajās dabas teritorijās.
- (223) Izvērtēt lauksaimniecībā neizmantojamu zemju apmežošanas iespējas, norādot teritorijas, kas ir vēlamas un kur nav ieteicama apmežošana.
- (224) Gar upēm un ezeru krastos ārpus esošajiem ciemiem vai pilsētu robežām nepieļaut blīvu apdzīvojuma attīstību. Plānot brīvu pieeju publiskajām upēm un ezeriem, paredzēt takas un atpūtas vietas to krastos.
- (225) Iesaistīt ūdeņu un pieūdeņu telpas tūrisma attīstībā.

Meža areāli

- (226) Pašvaldību teritorijas attīstības plānošanas dokumentos vēlams paredzēt mežu teritorijas, kas pilda (vai ir tam piemērotas) sabiedrībai nozīmīgas funkcijas.
- (227) Veicināt meža zemju saglabāšanu tajās vietās, kas kalpo sabiedrības vajadzībām un vides aizsardzības mērķiem: atpūtas vietās, pie ceļiem, upēm, ezeru krastos.
- (228) Ierobežot vienlaidus izcirtumu joslu veidošanos gar ekoloģiski un iedzīvotāju atpūtas nozīmīgām vietām, kas ietekmē vietu ainavisko vērtību, saskaņojot ar mežu īpašniekiem.
- (229) Sekmēt mežu bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu un ar to saistītās vērtības, ūdens un augsnes resursus, unikālās un jūtīgās ekosistēmas un ainavas, meža ekoloģiskās funkcijas un integritāti.

Baltijas jūras un Rīgas līča piekraste

- (230) Piekrastes pašvaldību attīstības mērķi nevar būt pretrunā ar Piekrastes telpiskās attīstības pamatnostādņēs 2011.-2017.gadam noteiktajam nākotnes redzējumam un politikas mērķiem.
- (231) Piekrastes pašvaldībām par prioritāru mērķi uzskatāma publisko telpu saglabāšana, to pieejamības nodrošināšana un attīstība. Jārespektē piekrastes atšķirīgās īpatnības un izmantošanas apstākļi.

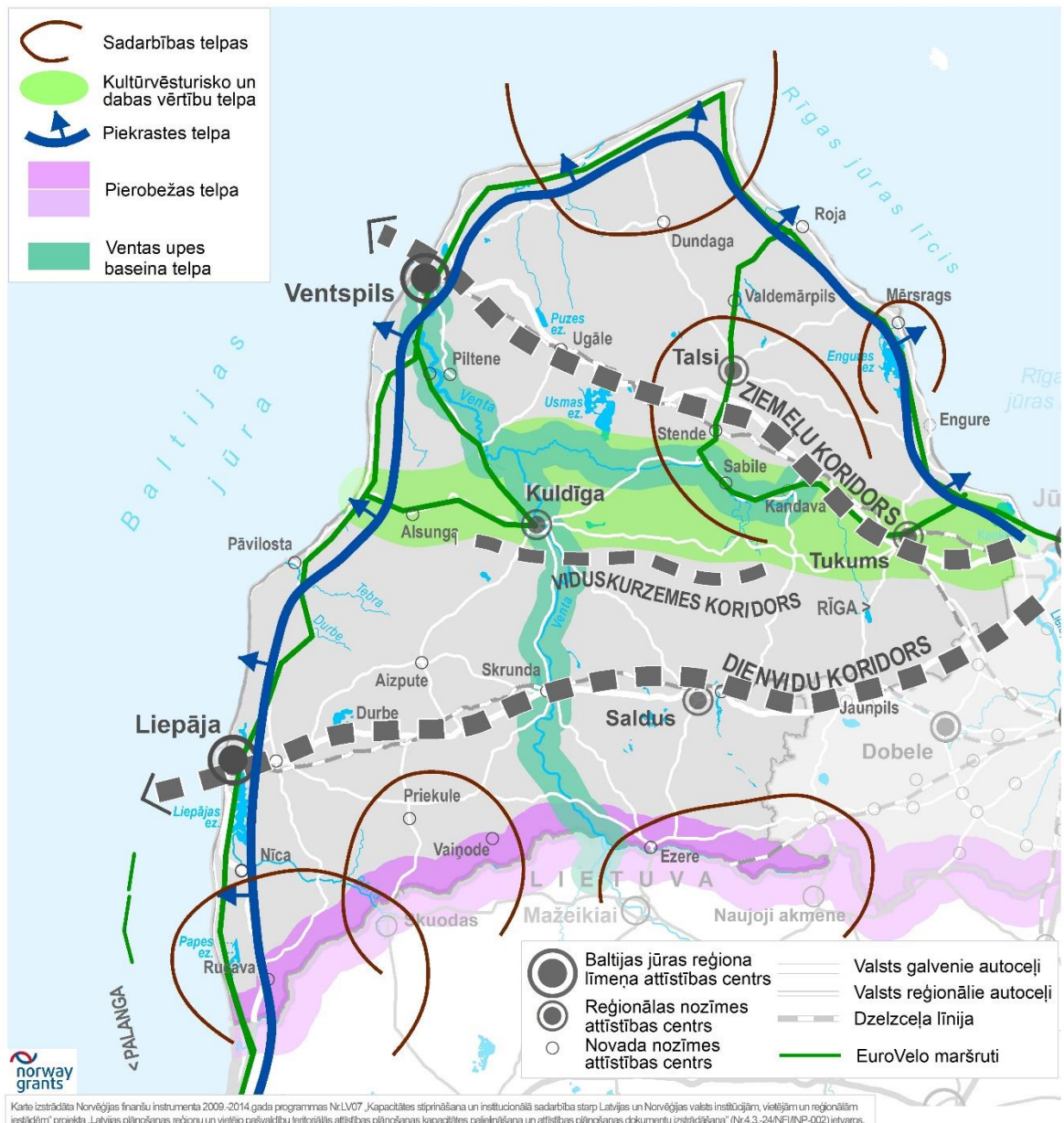
- (232) Pilsētu un ciemu teritorijās īpaši jāizvērtē jūras piekrastei īpatnējie dabas resursi – pludmale, kāpu josla, meži – no to ilgtspējīgas pastāvēšanas un pieejamības aspekta. Nav pieļaujama publisko teritoriju, sevišķi pludmales joslas, pieejamības ierobežošana un ainavu resursu vērtības samazināšana.
- (233) Nepieciešams izvērtēt katra esošā ciema vēsturiski veidojušos struktūru, kultūrainavas raksturu, atsevišķās kultūras mantojuma vērtības un dabas vērtības. Veicināt katras vietas kultūrvēstures tradīcijām un ainavai draudzīgas jaunās apbūves veidošanos, celtniecības tradīciju saglabāšanu, apdzīvojamās vides īpatnību saglabāšanu.
- (234) Ņemot vērā prognozētās klimata izmaiņas, jūras līmeņa celšanos un krasta noskalošanās riska pieaugumu, pilsētu un ciemu teritoriju paplašināšana gar piekrasti ir ierobežojama - nepieciešamības gadījumā tā plānojama virzienā uz sauszemi.
- (235) Noskalošanās riska teritorijās plānojami iespējamie lokālie piekrastes aizsardzības pasākumi, kā arī nozīmīgāko infrastruktūras objektu pārcelšana no nenovēršamās pamatkrasta erozijas riska joslām uz iekšzemi. Neplānot jaunus lielus infrastruktūras objektus.
- (236) Izvērtēt plānoto atpūtas un tūrisma objektu, jaunās apbūves un citu ieceru sagaidāmo ietekmi uz vietu attīstību ilgtermiņā.

Pierobeža

- (237) Plānojot ceļu tīkla attīstību, sevišķa uzmanība veltāma ceļiem gar robežu, kas vietējiem iedzīvotājiem nodrošina pieejamību, kā arī ceļiem un ar tiem saistītiem infrastruktūras objektiem, kas pāri robežai sasaista Latvijā un Lietuvā esošās apdzīvotās vietas vai arī kalpo par starptautiskām transporta maģistrālēm.
- (238) Īpaša uzmanība veltāma dabas un kultūrvēsturiskā mantojumu saglabāšanai, jo nomales teritorijās tas ir viens no būtiskākajiem attīstības resursiem.
- (239) Plānot robežupju – Vadakstes, Loša, Sventājas ieleju ainavu aizsardzību un veidošanu, dabas daudzveidības saglabāšanu, tūrisma attīstību sadarbībā ar Lietuvas pašvaldībām.

2.5. Kopīgo interešu teritorijas

- (240) Veidot sadarbību un regulāras konsultācijas ar Rīgas un Zemgales plānošanas reģioniem un pašvaldībām, veidojot kopējus projektus un lobējot kopējas attīstības intereses, tai skaitā, kopēju infrastruktūras, vides un kultūrtelpas jautājumu, sasniedzamības uzlabošanas, pakalpojumu centru tīkla attīstības risinājumus, īpaši jūtīgo dabas teritoriju, aizsargājamo teritoriju apsaimniekošanu (13. att.).
- (241) Kurzemes reģionam būtiska ir sadarbība ar partneriem multimodālo starptautisko transporta koridoru (Z un D), kā arī nacionālās nozīmes transporta koridora (*Viduskurzemes*, jeb Tukums – Kuldīga) attīstībā.
- (242) Veidot sadarbību pierobežas mazo pilsētu attīstībai Zemgalē un Lietuvas pierobežā.
- (243) Aktivizēt sadarbību ar Lietuvas pierobežas teritorijām un institūcijām kopēju attīstības jautājumu risināšanai, tai skaitā pārrobežu ekoloģisko ietekmju mazināšanā, sabiedriskā transporta, pakalpojumu sasniedzamības plānošanu, drošības jautājumu risināšanā, kopējas tūrisma un transporta infrastruktūras veidošanā, uzņēmējdarbības aktivitāšu attīstības veicināšanā (informācijas apmaiņas, vienotas pārrobežu sadarbības ekonomiskas telpas attīstība).

13. attēls Sadarbības telpas

- (244) Reģionu attīstības centru (Liepāja, Klaipēda) un reģiona nozīmības objektu kapacitātes izmantošana kopīgu sadarbības projektu īstenošanai, reģiona kopējās konkurētspējas sekmēšanai un lauku teritoriju atbalstam.
- (245) Aktivizēt sadarbību ar citu valstu reģioniem abpus Baltijas jūrai, lai veidotu jaunu pārvaldības zināšanu pārnesi un kopēju projektu izstrādi.
- (246) Veidot ciešāku starpreģionālu sadarbību starp Ziemeļkurzemi, Igauniju (Sāmsalu) un Rīgas plānošanas reģionu tūrisma un kultūras attīstības jomā, attīstot atbildīgu sadarbību piekrastes, un jūras vides kvalitātes uzturēšanas projektu izstrādē, ņemot vērā lībiešu un igauņu kultūrvēsturisko radniecību.

3 Stratēģijas īstenošana, uzraudzība un pārskatīšana

- (247) Kā reģiona attīstības dokuments, stratēģija uzrunā daudzveidīgus attīstības aģentus – sabiedriskas organizācijas, valsts un pašvaldību iestādes un uzņēmumus, visu sabiedrību kopumā un katru indivīdu atsevišķi. Sabiedrība ar savu rīcību būs galvenais stratēģijas īstenotājs.
- (248) Tai pat laikā, dokumenta ilgtermiņa raksturs prasīs lielu koordinācijas darbu, kas ir valsts pārvaldes reģionālo struktūru atbildība – pirmkārt jau Kurzemes plānošanas reģiona administrācijas, valsts atbildīgo ministriju – pirmkārt jau VARAM atbildība, kā šī procesa uzraudzītājam. Īpaša nozīme ir vietējo pašvaldību kopdarbam, kas tiešā veidā ir ieinteresētas savas teritorijas labklājības celšanā un darbosies kā koordinējošs mehānisms. Pirmkārt, jau īstenojot katras pašvaldības plānošanas dokumentus. Tā ir visu iesaistīto pušu kopēja vienošanās.
- (249) Īpaša loma ir jāuzņemas pašvaldībām, pievēršot lielāku uzmanību sadarbībai ar pašvaldības iedzīvotājiem, institūcijām, uzņēmējiem, izglītības un zinātnes institūcijām, zināšanu avotiem, ārējiem partneriem, meklējot lokālus atbilstošus risinājumus. Prasmes sarunāties ar partneriem, atšķirīgu viedokļu respekts, procesu mērķtiecīga un pastāvīga vadība būs nozīmīga sekmīgu rezultātu iegūšanai. Bieži tas prasīs alternatīvas pieejas, tai skaitā – neformāla kooperācija, kvalitāte bez formalitātēm, projekti bez plāniem, ilgtspējīgu risinājumu meklēšana pašiem, mācīšanās no labās prakses, inovāciju meklējumi lēni mainīgā vidē.
- (250) Kā vadlīniju dokuments stratēģija tiek īstenota caur telpiskās plānošanas vadlīnijām vietējām pašvaldībām, Kurzemes plānošanas reģiona attīstības programmu 2015. – 2020. gadam “Kurzeme 2020”. Programma fokusējas uz vidēja termiņa prioritātēm, rīcībām un projektiem, kas sekmē stratēģijas īstenošanos. Pašvaldības balstās uz stratēģiju definējot un konkretizējot savus attīstības mērķus un prioritātes. Tai pat laikā, tās ir aktīvi plānošanas procesa dalībnieki, iniciējot nepieciešamās izmaiņas, ierosinot un organizējot jaunas aktivitātes.
- (251) Stratēģija tiek uzraudzīta saskaņā ar stratēģijā noteiktajiem mērķu, prioritāšu un telpiskajiem mērķu rādītājiem. Izpildes rādītāji tiek konkretizēti attīstības programmā. Tā kā ilgtermiņā praktiski nav iespējams un nav lietderīgi noteikt konkrētus sasniedzamos rādītājus, Stratēģijas pieeja – veidot tendences indikatorus, lai novērtētu izmaiņu tendences un ātrumu, kas tiek regulāri vērtēts, pieņemot lēmumus par nepieciešamajām rīcībām.
- (252) Īstenošanas uzraudzības process tiek veikts kopā ar Reģiona attīstības programmu Kurzeme-2020. Kurzemes plānošanas reģiona administrācija reizi 2 gados sagatavos ziņojumu par Kurzemes reģiona attīstības stratēģijas īstenošanu, kā arī regulāri veiks teritorijas attīstības uzraudzības funkcijas, vadoties pēc ikgadējiem darba plāniem un nepieciešamības, nodrošinot attīstības procesu risku uzraudzību kā regulāru procesu.
- (253) Stratēģijas pārskatīšana/izvērtēšana norit saskaņā ar pašvaldību vēlēšanu ciklu – pēc jauno pašvaldības domju ievēlēšanas. Jauno iniciatīvu vērtē Kurzemes reģiona attīstības padome. Nepieciešamos stratēģijas grozījumus/aktualizāciju veic Kurzemes plānošanas reģiona administrācija. Ja nepieciešams veikt redakcionālas vai rīcību orientētas izmaiņas, kas neskar stratēģijas pamatkonceptu, ilgtermiņa mērķus un prioritātes, tiek sagatavots aktualizēts dokuments, ko apstiprina Attīstības padome. Citos gadījumos – tiek izstrādāta jauna stratēģija balstoties uz valsts noteikto normatīvo regulējumu.

4 Stratēģijas izstrāde

- (254) Kurzemes ilgtspējīgas attīstības stratēģija izstrādāta, balstoties uz Kurzemes attīstības padomes lēmumiem: 2012. gada 14. novembra lēmums par Kurzemes reģiona Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam un Attīstības programmas līdz 2020. gadam izstrādes uzsākšanu un 2013. gada 11. decembra lēmums par Kurzemes reģiona Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam un Attīstības programmas līdz 2020. gadam darba uzdevumu apstiprināšanu.
- (255) Stratēģija izstrādāta Norvēģijas finanšu instrumenta 2009.-2014.gada programmas Nr.LV07 „Kapacitātes stiprināšana un Institucionālā sadarbība starp Latvijas un Norvēģijas valsts institūcijām, vietējām un reģionālām iestādēm” projekta Nr. 4.3 - 24/NFI/INP - 002 „Latvijas Plānošanas reģionu un vietējo pašvaldību teritoriālās attīstības plānošanas kapacitātes palielināšana un attīstības plānošanas dokumentu izstrādāšana” ietvaros.
- (256) Izstrādes vadītāji: Dace Strazdiņa (līdz 2014. gada septembrim), Kaspars Rasa (no 2014. gada septembra).
- (257) Autori: Armands Pužulis – redakcija; Kaspars Rasa, precizētā redakcija; Dace Strazdiņa, Kaspars Rasa, Sanita Astiča, Liene Stikāne – komentāri, precizējumi.
- (258) Grafiskā materiāla redakcija: Pauls Grants, precizējumi – Liene Stikāne.
- (259) Kurzemes plānošanas reģions izsaka pateicību visiem, kas deva ieguldījumu Stratēģijas tapšanā, īpaši Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijai, īpaši Ilmai Valdmanei un Dacei Grantai, reģiona pašvaldībām un konsultantiem.
- (260) Konsultācijas: Sandris Mūriņš, Pēteris Šķiņķis, Aija Melluma, Andris Miglavs, Tālis Tisenkopfs, Maija Kūle, Ivars Brīvers, Jānis Turlajs, Laila Kūle, Tālis Linkaits, Artūrs Caune, Gatis Pāvils, Artis Gustovskis, Ģirts Stinkulis.
- (261) Konsultācijas ar Kurzemes reģiona pašvaldību vadītājiem, administrāciju pārstāvjiem, plānotājiem, projektu vadītājiem, ministriju pārstāvjiem.
- (262) Detalizēta informācija par izstrādes procesu apkopota atsevišķā sējumā.